

VIKTOR DYK
ZMOUDŘENÍ
DONA
QUIJOTA

TRAGEDIE
O PĚTI AKTECH

1957

ORBIS · PRAHA

MZK-UK Brno

2619993574

2-397103

Právo provozovat tuto hru zadává pouze Československé divadelní a literární jednotelství, Vyšehradská 28, Praha 2, telefon 23 46 20 a 23 51 40. Každé provedení hry nutno hlásit tomuto jednotelství, a to nejpozději deset dní napřed.

OSOBY

DON QUIJOTE
MAGISTER SAMSON CARRASCO

FARÁŘ

SANCIO

MILENEG

OTEC PEDRO

AMIDAS

MÍSTOKRÁL

DON ANTONIO MORENO

PRVNÍ PASTÝŘ

DRUHÝ PASTÝŘ

ŠEF HUDEBNÍKŮ

PRVNÍ HRADEL

DRUHÝ HRADEL

DOLCINEA

HORPODYNĚ

NET

MILENKA

DOLORIS

ČIČO MÍSTOKRÁLOVA

PRVNÍ PASTÝŘKA

DRUHÁ PASTÝŘKA

PASTÝŘI - HUDEBNÍCI - DIVÁCI

I ✓ ODCHOD QUIJOTŮV

Siti šlechtického staika Quijotova. Není bohatá, ale vše v ní mluví o pěti ženských rukou. Ať vše je upraveno a čisto, jako by pavučiny pokrývaly meč na stěně; odkud ten dojem?

Je slunečný den a chvillemi slyšeti konejšivý hlas pítků. Také slepice zakáká občas na dvoře: tuší se to spíše, nežli by se to slyšelo. U prádelníku dvě ženy: starší, HOSPODYNĚ, čtyřicetiletá žena, tvrdě jakési starostlivosti, prohlíží kus prádla za kusem. Je oděna v tmavé oděv. Mladší, NEŘ, je dvacetileté děvče, mnohem méně starostlivé. Hledí na prádelník, ale není jisto, je-li u něho svými myšlenkami. Je to krása, kterou zve Francouz beautiful du diable. Je oděna v světlý, koketní šat. Pohrává si s růžemi, nedbajíc znatelně pohoršených pohledů bigotní hospodyně. Chvillemi, pomlčí-li se, připadá vše spánkem: vše dřímá. Meč i krucifix na stěně, prádelník i ostatní skříňně. Není to ostatně nepřijemný spánek, neboť mladé děvče hraje si v něm s růžemi.

HOSPODYNĚ: Vše v pořádku.

NEŘ (dívá se do seznamu): Ani kus nechybí.

HOSPODYNĚ: Je dobře mít pořádek v domě. Všelijací lidé jsou na světě.

NEŘ: Pořádek v domě je neocenitelný, říká magister.

HOSPODYNĚ (vstane, zavírá prádelník): Pan Quijote netuší, jak je těžký život.

NEŘ (mírně): Je snůlek.

HOSPODYNĚ (přistoupí blíže): Čte opět?

NEŘ (přikloní se k růžím, jako by je chtěla líbat): Čte.

HOSPODYNĚ: Neskončí se to dobře, pravím vám to. Slyšel už kdo, aby dospělý muž topil se zbůhdarma v mrtvých písmenách?

Malá pauza.

Kdyby to aspoň byly dobré knihy. Důstojný pán má mnoho svatých knih, ukazujících cestu k spáse. Čítám je také občas: nejsou to však knihy, které čte náš pán.

NEŘ: Také magister Carrasco má krásné knihy.

HOSPODYNĚ: Nač číst příběhy, které se nikdy neudály? Nevidím v tom smyslu.

DON QUIJOTE (*vstupuje zamýšleně; je to vysoký, štíhlý, trochu bílý mladý muž. Jeho polyby jsou zasněné a ve snu prudké. Při jeho příchodu hospodyně a neř ztichnou a dívají se na něho. Don Quijote nevidí jich však zřejmě; zastaví se náhle vprostřed stěny a mluví do prázdna*): Zajmu ho a pošlu ho, aby poklekl před mou paní. A aby řekl hlasem pokorným a sladkým: „— Paní má, jsem obr Caraculiambro, pán ostrova Malindranie, a přemohl mne v souboji rytíř don Quijote de la Mancha, hodný nejvyšší chvály; a uložil mi, abych předstoupil před Vaši Milost, aby Vznešenost Vaše rozhodla o mně dle své libosti!“

Hospodyně křičí se. Neř volá k němu.

HOSPODYNĚ: Cara —

NEŘ (*mírně*): — culiambro. (*Soucinně*) Pán ostrova Malindranie.

DON QUIJOTE (*odcházejce*): A paní Dulcinea odpoví — (*žmíří*)

HOSPODYNĚ: Zde máte to nadělení. Blázní. Načisto blázní. Žije a nežije. Slyší a neslyší. Usmívá se a ne na nás. Zuří a bůh-ví na-co.

NEŘ: Něco mě přece těší: jsou v okolí lidé, kteří se zaměstnávají háře. Velicí hříšníci.

HOSPODYNĚ: Kdyby aspoň byl velikým hříšníkem! Četla jsem v knihách pana faráře, že z velikých hříšníků stávají se přičiněním mužů moudrých velicí svatí.

NEŘ: Také svaté. (*Líbá růže*)

HOSPODYNĚ: — ale neviděla jsem, že by se co dobrého stalo z knihožrouta. A k tomu ještě —

NEŘ: Oh, vím, o čem chcete mluvit, ale šetřte mého studu! Říká jí Dulcinea.

Hospodyně odmítavě polyb.

HOSPODYNĚ: Dulcinea! Zná někdo v kraji nějakou Dulcineu?

NEŘ: Zeptám se magistra.

HOSPODYNĚ: Zeptala jsem se pana faráře. Důstojný pán by se měl do toho vložit.

NEŘ: Myslíte, že by zmoohl více než magister Carrasco?

HOSPODYNĚ: Důstojný pán už se ujal vlastně věci. Vzal si za úkol zjistiti, kdo vlastně je ona Dulcinea. Za každým bláznovstvím je prý žena.

NEŘ (*mírně*): Důstojný pán nám nelichotí příliš.

HOSPODYNĚ: Nemyslí nás, mluví-li tak.

NEŘ: Magister Carrasco neužil by takových slov, která jině urážejí. Právě-li mi časem, že já jsem ušlechtilá a vzácná bytost, nechce tím připomínati, že vy byste byla hodna opovržení.

HOSPODYNĚ: Ušlechtilá a vzácná bytost! Podřevíme se!

NEŘ: Ušlechtilá a vzácná: nemohu sleviti ani písmy.

HOSPODYNĚ: Ten váš panáček má pěkné věci za lubem.

NEŘ: Magister Carrasco není větroplach; mluví vždy vážně a moudře. Každá jeho věta je poučením. Včera mluvil o kolonisaci.

HOSPODYNĚ: Jak jste to řekla?

NEŘ (*hrdě*): O kolonisaci. Mluví jen o vážných themeatech.

HOSPODYNĚ: S vámi?

NEŘ: Chcete snad říci, že se mnou nelze o vážných otázkách mluvit?

HOSPODYNĚ: Jdete příliš daleko ve svém podezřívání.

NEŘ: Podezřívání! Já že podezřívám?

HOSPODYNĚ: Jste blázen, jako pan Quijote.

NEŘ: Blázen! Oh! Já blázen! (*Odhodá růži; její zloba čírní ji o mnoho starší. S vytrhnutým gestem*) Budete toho litovat.

HOSPODYNĚ (*s klidem, který rostl rozčleněním soupeřky a který měl*

základ v přesvědčení, ostatně ne bezdůvodně, o její nezbytnosti):

Nuže?

NEĚ: Ano, litovat...

Klepání.

HOSPODYNĚ: Ticho. Někdo jde.

NEĚ (změní svůj výraz; v očekávání): Magister?

HOSPODYNĚ (v radostném tušení): Důstojný pán?

Vstoupí farář a magister. *Farář je tělnatý mužik načervenalých tváří, ale čilých pohybů. Stáří jeho těžko udatí; může být padesátníkem, může však být i o deset let starší. Každé chvílemi, dovede však také mluvit bodře. Magister je nepochybně mladší; ale jeho mladost není nepochybná. Je v ní něco vyschlého a pedantického. Mluví stále jakoby k žáčkům. Je si vědom své důležitosti a převahy, které mu dodává znalost pravé cesty. Zcela určitě vídají něco jiného nežli farář; není však jisto, že by viděl více.*

FARĚ: Dobrý den, mé dámy.

MAGISTER: Vstupujeme nevhod, zdá se.

NEĚ (s výmluvným odmětáním k magistrovi): Oh! Není vítanější návštěvy!

HOSPODYNĚ (s pohledem na faráře): Přicházíte právě včas!

FARĚ: Vede nás křesťanská povinnost pečovat o duše, jejichž blaho a spása jsou ohroženy. Přihodilo se snad něco nového?

HOSPODYNĚ: Je to horší než kdy jindy, důstojný pane.

FARĚ: Don Quijote čte stále?

HOSPODYNĚ: Čte. Blouzní a čte. To je vše. (*Jde k oknu*) Po-

hleďte; je v zahradě, u altánu. Tluče do makovic. A jaké vzezeření! Jak do nich bije!

FARĚ: A stále ty zmatené řeči?

HOSPODYNĚ: Ano.

FARĚ: Slíbil jsem vám, že budu pátrati... po oné ženě, kterou ten nebožák nazývá Dulcineou.

HOSPODYNĚ: Byl jste tak laskav.

FARĚ: Přináším zprávu.

HOSPODYNĚ: Zprávu o Dulcineji! Jak jste si pospíšil, důstojný pane! (*K neteři*) Věděla jsem to.

NEĚ (*trochu rozmrzená, trochu zvědavá*): Existuje?

FARĚ: Existuje.

HOSPODYNĚ: Tím huře.

FARĚ: Tím lépe, řekněte. S něčím, co existuje, je méně těžký zápas než s něčím, co neexistuje vůbec. Mějte se na pozor před tím, co vám uniká. Znáte-li protivníka, najdete vždycky slabou stránku, na kterou možno útočit.

HOSPODYNĚ: Jak krásně umí důstojný pán mluvit!

NEĚ: A slabá stránka Dulcinejina?

FARĚ: Trpělivost, má drahá! Stačí, že Dulcineu známe.

MAGISTER: Jméno mi nepřipadalo tak cizí.

FARĚ: Dulcinea bydlí v Tobose.

HOSPODYNĚ: Důstojný pán ví snad více.

FARĚ: Zatím ne mnoho. Její otec jmenuje se Laureno. Její matka Marie. Její pověst zdá se být dobrá. K práci prý je; není z cukru. Záměrná? Toho ovšem nelze tvrdit: její rodiče mají stateček.

HOSPODYNĚ: Zde je slabá stránka.

FARĚ: Bohatství, má dcero, není vše. Před očima božíma ctnost platí více.

HOSPODYNĚ: A ručíte, důstojný pane, za její ctnost?

FARĚ: Bůh mne ochraň ručení tak nejistého. Mám zprávy z druhé ruky, zprávy dosud nezaručené a kusé. Neviděl jsem. Nezkoumal.

HOSPODYNĚ: Důstojný pán přesto neodpočíval.

MAGISTER: A jaký je nyní váš plán, důstojný pane?

FARĚ: Plán? Mám více plánů. Až uvidím Dulcineu, promluvíme si o nich. Zatím však můj první plán jsou knihy.

NEĚ (*udiveně*): Knihy?

HOSPODYNĚ (*s nadšeným nepochopením*): Knihy! Velmi správně!

NEĚ: Nerozumím dobře. Co učinit s knihami?

HOSPODYNĚ: Chápu zcela jasně důstojného pána.

FARĚ: Byla jste vždy chápavá, má dcero. Není pochyby, že nemoc Quijotova (a on je nemocen, víme to všichni!)

má svůj původ v knihách. Kniha je nejnebezpečnější jed; znáte snad mé pojednání —

HOSPODYNĚ (*vpadá*): „Nebezpečí četby a jak mu čelit!“
FARÁŘ (*k hospodyně*): Velmi dobře. (*Pokračuje*) Knihy zavinity poblouznění Quijotovo. Z knih vzešla jeho láska k Dulciněji. Vezměte mu knihy a také jeho láska vybledne a zvadne. Knihy jsou nepřítel; toho vyhladíme!

MAGISTER: A nahradíme špatné knihy lepšími.
HOSPODYNĚ (*horlivě*): Vyhladíme! Vyhladíme! Chápu zcela dobře. Bojím se knih.

NEŘ (*mírně k magistrovi*): Jak je ubohá!

FARÁŘ: Ano, vyhladíme špatnou četbu. A sem s knihami, dobrými knihami, jež upevní spásu duše!

MAGISTER: A přivodí zdravé posuzování skutečnosti!

FARÁŘ: Posílí víru.

MAGISTER: Potlačí fantasi.

FARÁŘ: Zbožné knihy.

MAGISTER: Exaktní knihy!

NEŘ: Exaktní knihy. (*Voní k růži, kterou vyňala z kytičky na stole*)

MAGISTER: Ah!

NEŘ: Vaše růže tak krásně voní. (*Vzchopí se*) Exaktní knihy. (*Náhle*) Ale co strýc?

FARÁŘ: Bude zuřit. Bude truchlit. Bude vzpomínat. (*Pokříví rameny*) Dozuří. Dotruchlí. Zapomene.

HOSPODYNĚ: Jak krásně mluví důstojný pán.

Neř cítí její okamžitou převahu a její triumf; mlčí. Vrhne pouze zlý pohled na magistra. Jednou magister Carrasco odpyká tuto chvilku pokoření.

FARÁŘ: Čas je příznivý. Je ještě v zahradě! K dílu!

HOSPODYNĚ (*ukáže ven*): Pohlédněte, velebnosti.

FARÁŘ: Ano. Vidím ho. Přechází netrpělivě, jako by na někoho čekal.

NEŘ: Kdo by sem mohl přijít? Dávno už zde nebylo hostů kromě vás.

FARÁŘ: Rozhlíží se.

HOSPODYNĚ: Jaké pohyby!

NEŘ: Bije znovu holí do květin.
HOSPODYNĚ: Tváří se, jako by někoho zabíjel. Nepoznala bych ho. Je třeba něco podniknouti, důstojný pane. Dále už toho nechat neradno.

NEŘ: Nyní se kamsi zahleděl.

Pausa.

Na koho asi čeká?

FARÁŘ: Pospěšme si. Doprovodíte mne, magistře.

MAGISTER: Milerád.

FARÁŘ: Vrátime se co nevidět!

Odházejí volným, pohodlným krokem častých hostů, kteří už zdomácněli.

HOSPODYNĚ: Jaký to muž, ten náš pan farář! Muž, jenž je vždycky na svém místě!

NEŘ: Hm.

HOSPODYNĚ: Jeho plán je podivuhodný!

NEŘ: Nebylo nesnadno jej nalézt.

HOSPODYNĚ: Proč ho tedy nenašel magister?

NEŘ: Víte, že ho nenašel? Včera ještě zmiňoval se o něm.

HOSPODYNĚ: Jste zaujatá.

NEŘ (*s posměchem*): Já?

HOSPODYNĚ: A jste nesnesitelná se svými růžemi. Jsou jistě hranice pro počestnou dívku...

NEŘ: Jste nesnesitelná se svým farářem!

HOSPODYNĚ: S mým farářem! Jaký to svět! Jaká to mládež vyrůstá!

Klepnání.

SANCHO PANZA (*vstupuje rozpačitě, čepici mačkaje v ruce*): Zde jsem.

HOSPODYNĚ: Co chcete?

SANCHO PANZA: Vše je připraveno. Osel čeká, mé dámy; oznamte to urozenému rytíři.

NEŘ: Neznáme vás.

SANCHO PANZA: Sancho Panza, k vaší službě. Sancho Panza, jak ho Pánbůh stvořil.

HOSPODYNĚ: Mýlíte se v domě, dobrý muži.

Michela

SANCHO PANZA: Jsem přece v domě šlechtného dona Quijota?

HOSPODYNĚ: Příhodilo se snad něco?

NEŘ: Podivný člověk.

SANCHO PANZA: Jsem nejpokornější sluha dona Quijota, který bude ho provázet při jeho rekovných činech, aby si získal slávu, co pravím, aby si získal plat s urozeným rytířem ujednaný. Neboť ani kuře zadarmo nehrábe. Dobrý plat, dobří přátelé. Můj osel je připraven na cestu a stojí dole. Mého osla znají v celé krajině. Kdo vidí mého ušáka, řekne si: „Hle, zde je Sancho Panza.“ — Jsem připraven. Lhůta došla — a já přišel.

HOSPODYNĚ: Je to nové bláznovství, nerozumím tomu.

NEŘ: Já tomu rozumím; dalo se to čekat!

SANCHO PANZA: Má žena nebyla zrovna ráda, že odcházím. Teréza totiž nedůvěruje pátku. Co se mne týká, míním, že Bůh také tvořil v pátek svět. A jak se praví, nebránilo mu to, aby byl v neděli se svým dílem spokojen. Den jako den, je-li zaplacený. Nechci se tím ovšem dotýkat svatě církve. Od toho mne zachraň Pán Ježíš (*pokřičuje se*) a Panna Maria. Bojím se příliš svatě Inkvisice.

HOSPODYNĚ: A váš směšný úbor?

SANCHO PANZA: Jsem zbrojnoš šlechtného rytíře dona Quijota a jsem oblečen, jak se sluší na zbrojnoš.

HOSPODYNĚ: Zbrojnoš šlechtného rytíře dona Quijota!

Jaké bláznovství! Jaká ztřeštěnost! — Kdyby tu byl velebný pán!

NEŘ: Zavolejme magistra!

SANCHO PANZA: Mám-li říci pravdu, byl by mi jiný den milejší. Teréza mi říkala: „Kdo v pátek začíná, v sobotu proklíná.“ A mně je milý v domácnosti klid. Ale pán má mínění a sluha uší.

NEŘ: A co vám říkal šlechtný rytíř don Quijote?

SANCHO PANZA (*rozpačtitě se škrábe za ušima*): Co mi říkal?

Šlechtný rytíř don Quijote mi říkal —

NEŘ: Nuže?

SANCHO PANZA (*vzchopí se*): Zdá se, že budeme ochraňovat ctinost a pomáhat chudým. Podnikneme patrné rozmátnutá dobrodružství pro krásnou a přísnou paní, kterou milujeme. Budeme také očividně potulnými rytíři. To jest, můj pán tím vším bude. Já se držím stranou, jde-li o hrůbet.

HOSPODYNĚ: Jste tedy najat na cestu?

SANCHO PANZA: Na velmi dlouhou cestu. Dobudeme nějakého ostrova, urozený don Quijote jmenoval jej nějak, ale jméno vypadlo z mé paměti. Řekl jsem to Teréze, ta má dobrou paměť; snad zná to jméno ještě. Zrazovala mne ovšem, abych nevěřil panským slibům. Abych mluvil pravdu, nečekám zatím na ostrov. Spokojím se svým platem. Lepší vrábec v hrsti nežli holub na střechě. Dá-li Bůh, dojde i na holuby.

HOSPODYNĚ: Je to šílenost.

SANCHO PANZA: Pán jde; poptejte se ho po tom. Moje ruce unesou více, než má hlava unese.

Don Quijote *vstoupí*.

Zde jsem, urozený pane. Osla jste snad už ráčil viděti.

DON QUIJOTE: Dobrá, připrav Rozinantu.

SANCHO PANZA: Jdu. (*Žastaví se*)

DON QUIJOTE: Nuže?

SANCHO PANZA: Pospíchám. (*Stojí opět*)

DON QUIJOTE (*pochopí*): Chceš svůj plat. Dobrá. Zde jej máš. (*Vyplácí mu mzdu*)

SANCHO PANZA: Letím. (*Odchází tentokrát opravdu rychlým krokem*)

HOSPODYNĚ (*k donu Quijotovi*): Co to znamená, pane?

DON QUIJOTE: Odejdu.

NEŘ: Ale kam? Na jak dlouho? Ke komu?

DON QUIJOTE: Kam? Nevím. Jdu do světa. Co je svět? Stál jsem na vlnici a hleděl jsem na bílou silnici, vinoucí se k severu. Zdálo se mi, že na mne volá: Ubohý pošetl-

če, civíš zde na své hroudě se založeným rukama. Procháziš se svým domem jako vězením. Procházíš se zahradou jako klecí. Ta bílá cesta k severu vede zatím do světa, kde čeká sláva a láska. Tisíc lidí kráčí po té bílé cestě; jejich srdce je lehké, zpívají si vesele: Zítřka, zítřka! Ale ty čekáš zde, kam ani láska, ani sláva nezabloudí. Chodíš tu s marným svým srdcem a nespotřebovanou svou silou. Hospodyně: Běda! Kdybyste byl četl zbožné knihy, vše bylo jiné.

NEŘ: Exaktní knihy odsuzují podobné snění, strýče. Vím to zcela určitě.

DON QUIJOTE: Jiní učinili velké divy, jiní získali slávu a moc. Jiní milovali, bili se a umírali. Každý z nich urval kousek obzoru. Jenom já seděl bez hnutí a živořil. Civěl jsem do dálky a neměl odvahy jít. Je mi k hanbě má nečinnost a peciváloství.

Hospodyně: Chcete-li býtí činný, možno zůstatí zde. Je na tučet způsobů zkrátit si chvíli a vykonat něco užitečného. Pohlďte, kolik statečných rytířů takto žije!

NEŘ: Myslím, strýče, že by bylo vhodné, poradit se s magistrem. Muž vašeho věku ovšem potřebuje nějaké činnosti. Ale v tom, co pravíte, nevidím nějakého pozadí reálného, jak říká magister.

DON QUIJOTE: Mé rozhodnutí jest pevné. Jsem tím povinen sobě a Dulcineji.

Hospodyně: Neříkala jsem to?

NEŘ: Dalo se to čekat!

Hospodyně: Dulcinea! Ta je tedy za tím. Oh — —

DON QUIJOTE (*ostře*): Ani slova proti Dulcineji!

Hospodyně: Jak se změnil!

NEŘ (*mírně*): Jak ho změnila!

Hospodyně: Nikdo mi nezabránil mluvit pravdu —

DON QUIJOTE: Mluvte si to, co zovete pravdou. Ne však u mně.

Mlčí.

DON QUIJOTE (*k neteři*): Přežil jsem zde léto. Můj život prchal a mé srdce rezavělo. Mé oči bloudily marně v kraji a marně čekaly něčí příchod. Léta jdou a nelze už čekat. Jdu. Jdu sám hledat štěstí, které nepřišlo, lásku, jež mne očekává. Jdu! Chci se stát hodným lásky! Chci se stát hodným Dulciney. A já cítím, že se mi to podaří. (*Sejme meč se stěny*) Oh, ano, cítím, že se mi to podaří.

Hospodyně (*nesměle, skoro bázně*): Zapomínáte na obtíž cesty.

NEŘ: Na její nebezpečí.

DON QUIJOTE: Ty, kteří milují, vede láska. Věřím v Dulcineu. Bude mi hvězdou. A může být strast strastí, pomyslím-li, že trpím pro ni?

Hospodyně: Mluví zcela jinak než velebný pán.

NEŘ: Mluví zcela jinak nežli magister.

Hospodyně: A váš dům? Vaše sídlo?

DON QUIJOTE: Není mne tu potřeba. Nebylo mne tu nikdy potřeba. Byl jsem zde vždy něčím zbytečným. Ale věřím, že nejsem zbytečný vůbec. Odejdu. Chci si volně oddechnout: cosi po léta bránilo mi oddechnout volně. Chci jít, aniž bych věděl, kam večer dojdu. Jít, aniž bych věděl, s kým se potkám. Chci měnit krajiny a měnit tváře. Jediné chci nosit beze změny ve svém srdci: svou lásku. Ne tu, kterou miluji tady. Lásku, která je životem a slávou.

Hospodyně: Blouzní.

NEŘ: Blouzní.

Farář a magister se vrací. Spatřivše Quijota, zarazí se příchodů poměkud, pak však přistoupí k němu s výrazem boží srdečnosti.

FARÁŘ: Zde jsme.

MAGISTER: Byla to perná práce.

Hospodyně: Neběží už o to, důstojný pane —

FARÁŘ: Co se stalo?

Hospodyně: Přicházíte včas! A snad už pozdě!

NEŘ: Promluvte se strýcem, magistře.

HOSPODYNĚ (*k faráří*): Náš pán...

NEŘ (*k magistrovi*): ... chce odejít.

HOSPODYNĚ: Nešťastný pán!

NEŘ: Ubohý strýc!

FARÁŘ (*v údivu*): Chce odejít? A kam?

HOSPODYNĚ: Neví. Kdyby aspoň věděl.

FARÁŘ: Říkal jsem to vždycky: to jsou ty knihy.

NEŘ: Mluví o veliké lásce.

FARÁŘ: Veliká láska, milý příteli, toť něco, co neexistuje. Existují jen drobné, počestné lásky, které Bůh připouští a schvaluje, a drobné lásky nepočestné, které zakazuje a od kterých jeho moc vás ochraňuje.

MAGISTER: Veliká láska, milý příteli, toť něco, co neobstojí před vědeckou analýsou. Jsou vhodná spojení, která schvaluje rozum, a spojení nevhodná, kterým rozum brání. Vhodná spojení spočívají na správném výběru, nezkaleném útokem pudů...

NEŘ: Domluvte mu přece. (*Opakuje s nadšením*) Na výběru, nezkaleném útokem pudů.

MAGISTER: Vidím vás, milý příteli, před rozhodnutím do-
sahu nad jiné povázhlivého.

DON QUIJOTE: Mýlíte se; vidíte mne po rozhodnutí.

MAGISTER: Oh! Oh! Přetřhl mi nit. Nesnesu, vpadá-li mi někdo do řeči.

FARÁŘ: Chcete opustit domov, kde jste trávil léta klidná a počestná ve středu bytostí vás milujících?

DON QUIJOTE: Ano.

FARÁŘ: Oh! Oh! Byla to řečnická otázka. (*K hospodyně*)
Zkazil mi celou řeč.

DON QUIJOTE (*k neři a k hospodyně*): Je mi líto, působím-li vám nějakou bolest. Ale velebný pán a vážený magister potěší vás, doufám, ve vašem smutku.

NEŘ: Jste zlý, strýče.

HOSPODYNĚ: Nezasluhovala jsem vašeho posměchu, pane.

FARÁŘ: Neuvádějte v pohoršení lidí počestných.

MAGISTER: Vaše slova mne dojmají trapně.

DON QUIJOTE: Můj bože, nebylo to mým úmyslem. Nemohu být zlý, opouštím-li tento život. Zlým bych se stal, kdybych jej byl nucen zítí.

SANCHO PANZA (*přichází*): Vše hotovo, pane!

DON QUIJOTE (*přistoupí k oknu. Otevře okno; dívá divoucí, jako by vše ospalé probouzelo se k životu. Padá sem světlo a tisíce hlasů, slyšitelných snad pouze rekoví, volá*): Čas nadešel. Slyším, jak venku řehotá Rozinanta. Dobrodružství! Zápasy! Kynete mi z dálky. — Sbohem, domove! Sbohem, zahrado a vinice! Sbohem, neří! Také vy (*k hospodyně*), sbohem! Zajistě, že jste milovaly na svůj způsob. Ale váš způsob nebude už mým. — Sbohem, důstojný pane! Padnu-li na cestě, pomodlete se za mne. Také mši můžete sloužit: nevyruší to mého spánku!

SANCHO PANZA: Kdo věas uhne, nenarazí, Milosti.

DON QUIJOTE: Muž se nevyhýbá nebezpečí, muž je hledá.

SANCHO PANZA: Nejsm tedy mužem, ačkoli mi Teréza tak říká. Je pravda, že dodává: „ — Muži, rozum do hrsti a nohy na ramena.“ Rozum do hrsti! Zlatáky byly by mně v ní milejší.

DON QUIJOTE: Sbohem!

NEŘ: Odcházíte opravdu, strýče?

HOSPODYNĚ: Běda, zdá se, že ano.

MAGISTER: Šlechtný done Quijote!

FARÁŘ: Nahradím vám knihy!

MAGISTER: Přivedu vám Dulcineu!

DON QUIJOTE: Nemám práva viděti ji, dokud jsem nevykonal nic, co by jí bylo hodno, nic, co by proslavilo její ctnost a její krásu. Nevstoupím před ni, nemoha říci: hle, není nikoho ve Španělsku, kdo by neuznal, že není krásnější a ctnostnější ženy nad Dulcineu z Tobosy.

SANCHO PANZA: Pán hřeší, sluha bývá bit; Bůh mi pomáhej!
DON QUIJOTE: Mlč! Kupředu!

SANCHO PANZA: Až přesvědčíme celé Španělsko, — bude to ještě pravda?

Don Quijote hrozebny posunek.

MLČET JE ZLATO. Na štěstí ne jediné.

Don Quijote i Sancho Panza odcházejí; marné je zdřevování netí a ostatními. Neť a hospodyně jdou za odcházejícími; je slyšet vykřiky, ržání koní.

Pak ticho.

MAGISTER (*k farářovi, s nímž na scéně osaměl*): Důstojný pane?

FARÁŘ: Magistře?

MAGISTER: Spalovali jsme knihy zbytečně.

SIERRA MORENA

Údolí, v němž PASTÝŘI a PASTÝŘKY pasou stáda. Napravo i nalevo horské svahy. Jejich výběžky jsou vzdáleny pouze tak, že možno si bez námahy rozuměti. Na půl cestě k levému výběžku, který jest zároveň vrcholem, skála, s které možno dobře pozorovati vrchol. Serpentinovitá stezka zahýbá v ní, vedouc nahoru. Jsou-li zde pro-pasti, není zde přísnosti vysokých hor; dole v údolí stromy, mech a tráva, ba dokonce sem tam i květy.

PRVNÍ PASTÝŘKA: Je to jeho hodina. Zruň vždy v tento čas. Znáš jeho zvyky.

DRUHÁ PASTÝŘKA: Ubohý!

PRVNÍ PASTÝŘ: Zdá se mi, že je Rosalie mnohem nešťastnější.

DRUHÁ PASTÝŘKA: Rosalie?

PRVNÍ PASTÝŘKA: Jak víš, že se jmenuje Rosalie?

PRVNÍ PASTÝŘ: Víš, co vím.

PRVNÍ PASTÝŘKA: Od ní?

DRUHÝ PASTÝŘ (hledí vpravo): Je tak smutna. Nezuří, ale pláče. Usedavě pláče.

PRVNÍ PASTÝŘ (ukazuje na vrchol vlevo): Ustupte!

Milenec objevil se na vrcholu; máta zuřivé pohledy. Pod tímto pohledem couvají bezděčně pastýřky na protější kraj údolí. To však nedostahuje milenci; hledá balvan a jistě že jej nalezne.

PRVNÍ PASTÝŘKA: Jak je krásný!

DRUHÁ PASTÝŘKA: A jaké cáry visí na něm!

DRUHÝ PASTÝŘ: Když sem přijel, vypadal onačeji.

PRVNÍ PASTÝŘ (odvrací se): Víš to, aniž bych tam hleděl: valí balvan, největší balvan hory.

SIERRA MORENA

Údolí, v němž PASTÝŘI a PASTÝŘKY pasou stáda. Napravo i nalevo horské svahy. Jejich výběžky jsou vzdáleny pouze tak, že možno si bez námahy rozuměti. Na půl cesty k levému výběžku, který jest zádoucí vrcholem, skála, s které možno dobře pozorovati vrchol. Sestupníovitá stezka zabývá v ní, vedouc nahoru. Jsou-li zde pastí, není zde přísnosti vysokých hor; dole v údolí stromy, mech a tráva, ba dokonce sem tam i květy.

PRVNÍ PASTÝŘKA: Je to jeho hodina. Zuří vždy v tento čas. Znáám jeho zvyky.

DRUHÁ PASTÝŘKA: Ubohý!

PRVNÍ PASTÝŘ: Zdá se mi, že je Rosalie mnohem nešťastnější.

DRUHÁ PASTÝŘKA: Rosalie?

PRVNÍ PASTÝŘKA: Jak víš, že se jmenuje Rosalie?

PRVNÍ PASTÝŘ: Víím, co víím.

PRVNÍ PASTÝŘKA: Od ní?

DRUHÝ PASTÝŘ (hledí vpravo): Je tak smutna. Nezuří, ale pláče. Usedavě pláče.

PRVNÍ PASTÝŘ (ukazuje na vrchol vlevo): Ustupte!

Mladec objeví se na vrcholu; má zářivé pohledy. Pod tímto pohledem couvají bezděčně pastýřky na protější kraj údolí. To však nestačíje mlčení; hledá balvan a jistě že jej nalezne.

PRVNÍ PASTÝŘKA: Jak je krásný!

DRUHÁ PASTÝŘKA: A jaké cáry visí na něm!

DRUHÝ PASTÝŘ: Když sem přijel, vypadal onačji.

PRVNÍ PASTÝŘ (odvrací se): Víím to, aniž bych tam hleděl: valí balvan, největší balvan hory.

PRVNÍ PASTÝŘKA: Opravdu! (*Couvne ještě*) Jaký to balvan!
(*Se vzdáchem*) Jaký to muž!

DRUHÝ PASTÝŘ: Nyní bude volati; známe to. „Lucindo!
Lucindo!“

MILENEC (*mohutně, s výrazem žárlivé zloby, až šíleně*): Lucin-
do! Lucindo!

*Balvan s rachotem řítí se v údolí a padá několik kroků před pastýře a polekané
stádo.*

DRUHÁ PASTÝŘKA: Jaká rána!

PRVNÍ PASTÝŘKA: Jaký hlas!

DRUHÁ PASTÝŘKA: Nemí tu bezpečno.

PRVNÍ PASTÝŘKA: Je tak krásný; jak by nám mohl ublížit!
(*Hledí na horu*)

PRVNÍ PASTÝŘ (*varovně klade ruku na její rameno*): Opatrnost,
má drahá; nesnese pohledu ženy.

PRVNÍ PASTÝŘKA: Cardenio by nesnesl pohledu —?

PRVNÍ PASTÝŘ: Podívejme se; Cardenio tedy. Ano, tvůj Car-
denio nesnese pohledu ženy, a zdá se, že má k tomu důvod.

MILENEC (*valí nový balvan k propasti*): Lucindo! Lucindo!

PRVNÍ PASTÝŘKA: Jak možno zraditi tak hezkého muže?
PRVNÍ PASTÝŘ: Víš, že byl zrazen?

PRVNÍ PASTÝŘKA: Zuřil-li muži, byli jistě zrazení.

DRUHÝ PASTÝŘ: Couvněte; letí nový balvan.

Balvan řítí se opět do údolí; stádo choulí se úzkostlivě.

MILENEC: Proklatě! Zmije! Uhnula! (*Nakloní se nad propast*)
Sem, bídný Fernando!

PRVNÍ PASTÝŘKA: Teď stojí nepohnutě!

DRUHÁ PASTÝŘKA: Jak hrozivě hledí!

PRVNÍ PASTÝŘ: Je konec. Nyní se uklidní. Cíví tak do prázd-
na a nevidí a neslyší. Nutno u něho vyčkat času. Celkem
je to blázen neškodný.

DRUHÝ PASTÝŘ: A Rosalie?

PRVNÍ PASTÝŘ: Nech Rosalie; trpí více. Ten nahoře vyzuří
se aspoň; ona však má pouze slzy.

PRVNÍ PASTÝŘKA: Proč přicházejí ti nebozí k nám?

DRUHÁ PASTÝŘKA: Je to zvyk. Bída táhne se vždycky za
bídou.

PRVNÍ PASTÝŘ: Něco je pudí na vrcholy. Ostatně, věřte mi:
nepobudou tu dlouho!

PRVNÍ PASTÝŘKA: Míniš, příteli?

PRVNÍ PASTÝŘ: Bylo jich tu mnoho a nikdo z nich zde dlou-
ho nepobyl. Vyblázní se a sestoupí. Kolik jich už bylo!
Kolik jich bude ještě!

PRVNÍ PASTÝŘKA: Oh! (*Ukazuje za scénu*)

DRUHÝ PASTÝŘ: Má nakvap!

PRVNÍ PASTÝŘ: Ten za ním též.

DRUHÝ PASTÝŘ: Což kdybychom si s ním promluvili slovíčko?
*Loupežník prchá; v jeho patách řítí se don Quijote. Pastýř zastaví loupež-
níkovu cestu. Loupežník zdvíhne nůž.*

PRVNÍ PASTÝŘ: Hoho! (*Uchopí ho zezadu*)

LOUPEŽNÍK: Bodnu!

PRVNÍ PASTÝŘ (*svíraje mu ruce*): Někdy jindy.

DON QUIJOTE: Pust ho!

Pastýř hledí překvapeně na Quijota.

Pustte ho! (*K loupežníkovi*) Vstaň! Máš pouze se mnou co
činití.

Oloupený a Sancho Panza objevují se na scéně.

OLOUPENÝ (*hledí užasle na Quijota*): Ne tak, pane.

DON QUIJOTE (*k loupežníkovi*): Hleď, odkládám zbraň. Po-
drž ji, Sancho.

Loupežník vrhá pohled na nůž, který mu vyrvat pastýř.

PRVNÍ PASTÝŘ: Ne, příteli!

DON QUIJOTE: Okradl jsi tohoto nebožáka. Vrať mu, cos
mu vzal.

Loupežník vrací oloupenému měšec.

Je to vše?

OLOUPENÝ (*počítá*): Ano. Přísámboh, ano.

DON QUIJOTE: Sancho, prohledej lupiče. — Co u něho
najdeš, dej tomuto muži.

LOUPEŽNÍK (*vztáhne pravici*): Ó!

DON QUIJOTE (*seře mu rameno*): Klid, příteli!

DRUHÝ PASTÝŘKA: Rytůf Tyčka má svou sílu.

PRVNÍ PASTÝŘKA: Je to jistá věc: všichni sem jdou na hory.

Má hlava! Má hlava! Nechytá se jí to ještě!

SANCHO PANZA (*prohledal loupežníka*): Zde. A zde. (*Hází předměty okradenému*)

OLOUPENÝ: Dík! Dík!

DON QUIJOTE: Hotovo.

Pausa.

Nebe je modré a čisté; vzduch je svěží a čistý. Hory jsou hrdé a krásné. Jak mohou být lidé špatní?

Pausa.

Jdi nyní, brachu! A nepřej si nového setkání.

LOUPEŽNÍK (*dívá se nenávislně na Quijota; okamžik váhá; odchází pak. Obrátí se ještě*): Tak ty si nepřej nového setkání. (*Zmizí*)

SANCHO PANZA (*hrozí mu*): Ostrouhal jsi, chlapíku. (*Ke Quijotovi*) Nenapraví se. Myslím, že se nenapraví. Z kopřivy růže nevyrostě.

OLOUPENÝ: Vše dobře se skončilo. Dobrý konec je hlavní věc. Dík, šlechetný pane! (*Potěškává měsíc, odcházíže*)

Milene, který stál po celou scénu oně události hledě do prázdna, pohtne sebou, jako by se probíral z těžkého sna; couvne a zmizí.

DON QUIJOTE (*zpozoroval milence; se zřejmým zájmem*): Znáte onoho nahoře, přátelé?

PRVNÍ PASTÝŘKA: Říkáme mu Otrhánek. Nebožáku přeskočilo. Přišel sem před několika týdny. Zuří chvillemi a pak je neradno se s ním setkat. Je-li sám, valí balvany, největší balvany, které tu jsou. (*Ukazuje na balvany*)

DON QUIJOTE (*s rostoucím zájmem*): Je tedy silný?

PRVNÍ PASTÝŘKA: Jeho síla je zmnohonásobena šilenstvím.

DON QUIJOTE: A jeho šilenství?

PRVNÍ PASTÝŘKA: Jeho šilenství je láska.

DON QUIJOTE: Láska...

Pausa.

A pak... co dělá pak?

PRVNÍ PASTÝŘKA: Pak utichne a je dobře; tu je nejmírnějším tvorem světa. (*Ukáže nahoru*) Uklidnil se. Odešel. DON QUIJOTE: A čím se živí v holiých skalách?

PRVNÍ PASTÝŘKA: Můj bože, chce-li to vzácný pán vědět... nosím mu občas džbán mléka a bochník chleba. (*Uřítějí, s pohledem na pastýře*) Každého rána. Stavíme mu jej na určité místo. Vizte výklenek tam nahoře. Musíme se však míti na pozor; nevidí rád ženy. (*Sklopi zrak*) Ubohý!

DON QUIJOTE: Bude mu třeba pomoci. Stala se mu patrně křivda. Je-li tomu tak, přísámboh, bude mu pomůženo! PRVNÍ PASTÝŘKA: Křivdě, která se mu stala, neodpomůžete, statečný rytíři. Ba ani váš zbrojnoš.

SANCHO PANZA: Nepospíchám, co se toho týká. Dvakrát měř, jednou řež, je mé heslo.

DRUHÝ PASTÝŘKA: Zdá se, že je to hoře lásky, zrada nějaká. DRUHÁ PASTÝŘKA: Ohavná Lucinda!

DON QUIJOTE: Jmenuje se Lucinda?

PRVNÍ PASTÝŘKA: Lucinda. Před chvílí volal její jméno.

DON QUIJOTE: Každá zrada předpokládá zradce.

PRVNÍ PASTÝŘKA: Stačí zrádkyně, statečný rytíři. Ostatek najde se snadno. Přijde-li ke mně hezké děvče a usměje se na mne, tu budu čerta se ptáti po jeho milencích a přísahách.

SANCHO PANZA: Nehas, co tě nepálí, říká Teréza.

PRVNÍ PASTÝŘKA: Přisahy jsou záležitostí těch, kdož přísahali. Já nepřisahal. Nemám ve zvyku mnoho se ptáti; utrácí se tím čas a nikomu neposloužily příliš dlouhé dotazy. Zdá se, statečný rytíři, že se ženské nudí, tážeme-li se jich přespříliš.

DON QUIJOTE: Chci mluvit s nešťastníkem. Musím s ním mluvit.

DRUHÝ PASTÝŘKA: Zkuste štěstí, statečný rytíři. Nyní není nebezpečný.

DON QUIJOTE: Ještě něco, příteli. Stoupaje nahoru, zahlédli

jsem ženskou postavu na skále... tam. (*Ukazuje vpravo*)

Myslím aspoň, že to byla ženská postava.

PRVNÍ PASTÝŘ: Ano. To byla Rosalie.

DON QUIJOTE: Kdo je Rosalie?

PRVNÍ PASTÝŘ: Nevím, odkud přichází, a neznám více nežli její jméno. Ale mohl bych se zaručiti za to, co si myslím: zklamání nebo zrada zahrnaly ji sem na hory. Neuškodí nikomu. Sotva že se zamihne. Její bolest je tichá. Sedá tam nahoře a pláče. Škoda jejích očí.

PRVNÍ PASTÝŘKA: Jsou krásné — není-li pravda?

PRVNÍ PASTÝŘ: Myslím, že jsou krásné.

DON QUIJOTE: Ubohá! Kdo ublížil té ženě?

PRVNÍ PASTÝŘ: Nevím. Víím jen, že je krásná a smutná.

PRVNÍ PASTÝŘKA: Oh! Krásná!

PRVNÍ PASTÝŘ: Opravdu krásná, třeba bledá.

PRVNÍ PASTÝŘKA: A oči uplakané, bez lesku!

PRVNÍ PASTÝŘ: Byly by krásné, kdyby zářily štěstím.

PRVNÍ PASTÝŘKA: Oh! Oh! Udělala ti, ta bláznivá!

PRVNÍ PASTÝŘ: Řekl jsem, co vím, statečný rytíři. Odejdemo nyní; stádo spáslo vše, co se dalo spásiti. Učiníte, statečný rytíři, svůj pokus?

DON QUIJOTE: Ano. Učiním. Chci s nimi mluvití.

DRUHÝ PASTÝŘ: Mnoho štěstí, statečný rytíři.

Pastýři a pastýřky odhánějí své stáda a mizejí za scénou.

SANCHO PANZA: Cesta povede nás do nebe, Milosti. A ne-
pospíchám ještě, abych se tam dostal.

DON QUIJOTE: Trpělivost, brachu.

SANCHO PANZA: Trpělivost je můj každodenní chleba. Vaše Urozenost vykonala mnoho hrdinných činů, zkrátila rytyře a lvy. Co chcete učinit zde? Zápasiti s horami?

DON QUIJOTE: Viděl jsi, že to nejsou pouze hory!

SANCHO PANZA: Viděl jsem blázna; je-li však kdo praštěn pytletem, nač ještě sahati po meči?

DON QUIJOTE: Mlč. Nechápeš.

SANCHO PANZA: Bylo by lépe jíti za pastýři. Váš osel a můj

kůň jsou téhož mínění. Vzduch je zde ostrý. Tráví se v něm příliš dobře.

DON QUIJOTE: Vezmi sobě z tlumoku, čeho potřebuješ, máš-li hlad. Půjdu nahoru.

SANCHO PANZA: A já?

DON QUIJOTE: Sečkáš.

SANCHO PANZA: Vaše Urozenost učiní, co jí libo; já, co mi přikázala. (*Jde k tlumoku a běže z něho chléb, sýr a víno; ukrojí chléba a sýra a v kličku jí*)

DON QUIJOTE: Je zde tak vznešeno a ticho. Bylo by krásné, zůstatí zde.

SANCHO PANZA (*nahýje se*): Budí to žízeň, vzácný pane, dívám-li se zpět. Připomíná mi to stoupání. Ubohá Rozinanta, ubohý ušák: hledí smutně na spasenou louku. (*Jí*) Na štěstí snesou koně a osli více než všichni blázni na horských skalách.

DON QUIJOTE: Nemáš soucitu s cizí bolestí?

SANCHO PANZA: Až se najím, stanu se soucйтným; vždycky se tak se mnou děje. Je to chyba; příliš mnoho soucitu škodí trávení. (*Jí*)

DON QUIJOTE: Nuže, nepotřebuji tě. Jdu nahoru. (*Odchází. Sancho nedá se rušit ve svém kličku. Don Quijote zmizel na okamžik v zátybku; poté objeví se, stoupaje po stezce, na levé skále. Přiblížil se k výběžku na půl cestě. Zdá se, že zahlédl někoho) Pane! (Nikdo se neobjevuje. Don Quijote došel k výběžku) Cizince! (Ticho, pauza) Nebohý!*

MILENEC (*vyhlédne*): Mé jméno je Nebohý. To jméno mi zůstalo ze všech jmen.

DON QUIJOTE: Jsem don Quijote de la Mancha.

MILENEC: Neznám vás.

DON QUIJOTE: Můj úkol je mstítí křivdu, ať se stala kdekoliv a komukoliv. Ublížil vám kdo, přáteli?

Milenec mlčí.

Uloupil vám někdo srdce té, jež byla vašim štěstím?

Milenec mlčí.

Zradil vás nevěrný přítel? Ublížila vám Lucinda?

MILENEC (*prudee*): Lucinda! Lucinda! (*Chvíli se zdá, že vy-pukne v zúřivost; pak jeho ruka klesne, žár pohledu pohasíná; mrtvě*) Lucinda —

DON QUIJOTE: Slyším jméno, ale nechápu.

MILENEC: Šťastný, kdo nechápe.

DON QUIJOTE: Můj meč je k vaší službě!

MILENEC: Meč nepomůže mé bídě. Nic mé bídě nepomůže. Věřil jsem a byl jsem oklamán. Miloval jsem a byl jsem zrazen.

DON QUIJOTE: A jméno zrádcovo?

MILENEC: Co chcete učiniti? Zabítí ho? Vzkřísí to mrtvou mou lásku?

DON QUIJOTE: Nevzkřísí-li, pomstí ji.

MILENEC: Nemyslím na to, s kým mne zradila. Myslím na Lucindu. Nemohu na ni zapomenout. Vyslovil jsem opět její jméno? Běda, neopakujte ho již! Má zúřivost by se vrátila!

DON QUIJOTE: Ta, kterou jste miloval, nebyla tedy hodna vaší lásky?

MILENEC: Ne.

DON QUIJOTE: Zapomeňte na ni!

MILENEC: Zapomenout! Jak by to bylo možno? Zapomenu, neměl bych nic; takto mám aspoň svou bolest. A má bolest je tak krásná, že ji musím milovati. Oh, myslíte si, že jsem nešťasten, hledě na můj roztrhaný šat a na můj zdívočelý vous? Jsem nešťasten, pravda. Ale jsem zde sám, vysoko, u nebe téměř. Mými druhy jsou orlové a oblaka. Mohu hovořiti s nebem a nebe mi odpovídá. Mohu žalovati noci a noc mne slyší. A vnikne-li sem z údolí stín oné, jež mne zradila, zapudím ji tam dolů do propasti a kamenuji její přízrak. Nemůžete pro mne nic učiniti, šlechtný rytíři!

DON QUIJOTE: Nemohu, mají-li se věci tak. Ale zhynete zde hladem a chladem.

MILENEC: Mám, čeho potřebuji.

DON QUIJOTE: A nezahubí vás věčný zápas se vzpomínkou?

MILENEC: Můj smutek je tak krásný.

DON QUIJOTE: Ale ženy tam dole jsou také krásné.

MILENEC: Nechci dolů.

DON QUIJOTE: Jste hrdý; ctím a miluji vaši hrdost. Chtěl jsem vám pomoci; není však v mé moci učiniti něco pro vás. Mé posláni volá mne jinam. Buďte sbohem; jdu na protější svah.

MILENEC: Na protější svah?

DON QUIJOTE: Ano.

MILENEC: Není tam nikoho. Hora je pustá! Zde nežije nikdo kromě mne.

DON QUIJOTE: Žije tam žena.

MILENEC: Žena?

DON QUIJOTE: Žena, která trpí; žena, která je slabá. Praví, že se jmenuje Rosalíe.

MILENEC: Oh, ano, zahlédl jsem tam nějaký stín. Ale mé oči jsou upřeny jinam.

DON QUIJOTE: Jdu.

MILENEC: A domníváte se, že jí pomůžete?

DON QUIJOTE: Pokusím se o to.

MILENEC: Co zde činí ta žena?

DON QUIJOTE: Trpí.

MILENEC: Proč zde?

DON QUIJOTE: Uprchla sem před světem.

MILENEC: Není zde v drsných horách místa pro ženy. Je mi jí líto. Všimnu si jí.

DON QUIJOTE: Říkají, že je to krásná žena.

MILENEC: Pro mne není krásných žen. Pro mne není žen.

DON QUIJOTE: Posláni mne volá.

MILENEC: Sbohem!

DON QUIJOTE: Buďte zdráv se svým krásným neštěstím, které milujete! (*Sestupuje*)

MILENEC (*odvrátí se a hledí na protější svah*): Podivná žena.

DON QUIJOTE (*zastaví se*): Pohlédte přece, tam na protějším svahu!

Milenka *objevila se na protějším skále; stojí nad propastí. Je krásná, třeba to byla smutná a divoká krása.*

MILENEC: Oh!

DON QUIJOTE: Sečkám. (*Naslouchá z výklenku hovoru milenců, nepovšimnut jimi*)

MILENEC: Žena! Zmijte!

MILENKA: Muž! Zrádce!

MILENEC: Kdo mluví o zrádci? Je jenom zrada.

MILENKA: Jak je zmořen!

MILENEC: Jak je bledá!

MILENKA: Tak mladý a silný: jak možno, že jste zde?

MILENEC: Co číníte zde, v chladných a pustých horách?

MILENKA: Mluvíte k té, jež dávno odumřela radosti. Jsem

mrtva pro svět víc, než kdybych byla složila sliby.

MILENEC: Ty drsné hory patří mému smutku; proč do nich zanášíte svou krásu?

MILENKA: Jste mladý; svět má pro vás tolik růží. Sestupte dolů. Zde není ničeho pro vás. Je zde příliš chladno pro růže.

MILENEC: Zdálo se mi to; klamal jsem se však.

DON QUIJOTE: Mluví krásně... jak krásně mluví. Dulcineo!

Dulcineo!

SANCHO PANZA (*dojede a dopíl*): Počínám mítí soucit —

MILENKA: Je zde tak smutno: propastí a skály bez květů.

MILENEC: Po prvé cítím, že květů zde není. Kdyby zde byly

květy, hodil bych vám kytici s hory na horu jako pozdrav.

Šla byste pak, a tam dole, šťastná, usměvavá, vzpomněla

byste na nešťastníka nahoře!

MILENKA: Kdyby zde byly květy!

MILENEC: Běda, není jich: noci jsou mrazivé.

MILENKA: Zapomeňte! Odejděte! Můžete být ještě šťasten.

MILENEC: A vy?

MILENKA: Zanechte mne osudu: toť nejlepší, co můžete pro

mne učiniti. A nemyslete si, že můj osud je příliš krutý. Je něco většího a čistšího než šťastí lásky: její bolest.

MILENEC: Milujete tedy ještě?

MILENKA: Neptejte se! Jděte! Budu zde sama v horách, které jsou tak mlčelivé a veliké. Jsou to snad má poslední slova v životě: nemám, co bych vám více dala.

DON QUIJOTE: Je mi tak podivno v srdci. Toboso...

SANCHO PANZA: Lituji tě, ušáku. (*Hladí osla*)

MILENEC: Jak bych mohl odejiti s věčnou ranou v srdci?

MILENKA: Milujete tedy ještě?

MILENEC: Neptejte se. Je mi smutno.

MILENKA: Vaši věčnou ránu někdo zahojí: ale pro mne není léku. Muž zapomíná; žena ne. Jděte! Vzpomenu na vás, až bude slunce vycházet. Jeho červánky budou mi připadat růžemi, které vám osud sype na cestu.

MILENEC: Proč miníte, má krásná, že vaše rána je horší mojí?

MILENKA: Oh, Mateo! Prokletý Mateo!

MILENEC: Oh, Lucindo! Zrádná Lucindo!

MILENKA: Není hoden, abych vyslovila jeho jméno.

MILENEC: Jméno tak ohyzdné jako Lu... nedořeknu!

MILENKA: Oh!

MILENEC: Neodpověděla jste!

MILENKA: Proč míním, že má rána je horší vaší? Nic zřejmějšího nad to. Muž má posleze sebe, když ho vše zradilo.

Žena, kterou vše zradilo, nemá ani sebe.

MILENEC: Milujete velmi svého Matea?

MILENKA (*odmítavě*): Ne!

MILENEC: Milujete ho velmi, nazýváte-li ho vším.

MILENKA: Zvu ho tak?

MILENEC: Nepravila jste: žena, kterou už zradilo?

MILENKA: Milujete přece mnohem více Lucindu.

MILENEC: Já?

MILENKA: Tvrdíte, že má rána je menší vaší; je-li tomu tak, je také větší vaše láska.

MILENEC (*odmítavě*): Ne!
MILENKA: Jděte, je-li tomu tak.
MILENEC: Není-li tomu tak, opusťte vy tu samotu?
MILENKA: Ne.
DON QUIJOTE: Nemluví nyní o krásné bolesti. On ani ona o ní nemluví.
SANTO PANZA (*hladě Rozinantu*): Lituji tě, Rozinantu.
MILENEC: Hory jsou chmurné.
MILENKA: Jako mé srdce.
MILENEC: Jste sama v samotě a bez ochrany. Přijde-li kdo a ublíží vám!
MILENKA: Oh!
MILENEC: I lupiči tu bývají.
MILENKA: Propast mne chrání.
MILENEC: Nemohl bych vás chránit já?
MILENKA: Vy?
MILENEC: Je vám propast milejší mně?
MILENKA: Neřekla jsem to.
MILENEC: Nuže?
MILENKA: Jsem zmatena!
MILENEC: Svolujete?
MILENKA: Chráníl byste mne opravdu?
MILENEC: Řekl jsem.
MILENKA: Jak? Ale jak?
MILENEC: Mám zde kameny... dobré kameny.
MILENKA: Jste si jimi jist?
MILENEC: Oh, jsem silný... jsem opravdu silný!
MILENKA: Mezi námi je propast.
MILENEC: Hluboká propast.
Pausa.
Je to nutno —
SANTO PANZA (*s pohledem nahoru*): Lituji těch nahoře —
MILENEC: Uvažuji. Je opravdu hoden takový bídák jako Mateo —
MILENKA: Nevslovujte tohoto odporného jména!

MILENEC: Abyste pro něho trpěla — —
Milenka mlčí.

Abyste krásné oči kalily se pro něho, aby vaše hebká pleť drsněla vichry a mrazem, aby květy vadly, neozdobivše vašich prsou —

MILENKA (*zakřívajíc se bezděčně*): Nemí zajisté toho hoden.
MILENEC: Je ovšem pravda, že zde strádám pro věrolomnici rovněž lásky nehodnou... nehodnou bolestí, již trpím —
DON QUIJOTE: Krásné bolesti —
MILENEC: Pro ženu plytkou a prázdnou, neschopnou veliké lásky.

MILENKA: Pro ženu nehodnou, jed chci na to vzítí!

MILENEC: Je nutno opravdu snášeti tu bídu?

MILENKA: Nevím. Mám závrať. Nikdy jsem takové závratí neměla. Oh, mé srdce! Jak buší mé srdce!

MILENEC: Chtěl bych na ně sklonit svou hlavu. Slunce chýlí se k západu. Vzduch počíná chladnouti. Oh, osamělé ty noci na výšinách!

MILENKA: Chlad těla netrýzní jako chlad srdce!

MILENEC: A vaše srdce?

MILENKA: Bylo tak chladné. (*Zachvěje se*) K smrti chladné.

MILENEC: Bylo?

MILENKA: Zdá se mi, že mi dávno nebylo tak divně jako dnes.

MILENEC: Je mi, jako bych zapomněl na tak mnohou bolest.

MILENKA: Mlčení činí srdce těžkým. A já mlčela tak dlouho.
MILENEC: Je úlevou v smutku, vidíme-li někoho, koho možno litovati!

MILENKA: Věřte v možnost lepších dnů?

MILENEC: Podivně! Příliš podivně!

MILENKA (*smutně*): Nevěříte; vidím to už.

MILENEC: Podivně; včera jsem ještě nevěřil; před vteřinou jsem ještě nevěřil. Ale nyní věřím.

MILENKA: Mohu nevěřiti já, věříte-li vy?

MILENEC: Věřte!
MILENKA: Mé srdce volá po vírc; je tak pusto bez ní.
MILENEC: Věřte mému slovu. Je poctivé. Nejsm Mateo.
MILENKA: Mateo? Kdo byl Mateo? Zapomněla jsem. A vy?
MILENEC: Zapomenu též.
MILENKA: A Lucinda?
MILENEC: Je mrtva jako váš Mateo.
MILENKA: Ale my žijeme... my žijeme.
MILENEC: Ano, žijeme, krásná Rosalie.
MILENKA: Jak můžete znáti mé jméno?
MILENEC (*s tónem hlubokého přesvědčení a snad opravdu přesvědčen*): Tužil jsem je ve svých snech. Pohlédme: nemůžete se jmenovati jinak.
MILENKA: Podivno! Byl to patrně osud.
MILENEC: Ale, má Rosalie, je-li vše mrtvo...
MILENKA: Je mrtvo.
MILENEC: Nač ještě dlítí zde?
MILENKA: Zde na horách?
MILENEC: Mám dále zuřít, valit balvany, volat jméno, jež mi není ničím?
MILENKA: Mám plakat a lomit rukama, objímat chladný balvan?
MILENEC: Dělí nás propast. Nelze ji překročit.
MILENKA: Nelze, žel.
MILENEC: Ale lze sestoupit!
DON QUIJOTE: Sestoupit!
SANCHO PANZA: Přicházejí posléze k rozumu!
MILENKA: Jaká to myšlenka!
MILENEC: Zaráží vás?
MILENKA: Ne tak jako v prvním okamžiku. Vlastně to není špatná myšlenka!
MILENEC: Dole... tam dole čeká ještě štěstí.
MILENKA: Štěstí!
MILENEC: Láska!
MILENKA: Jaká láska!

MILENEC: Jak krásné echo! Sestupme, mé krásné echo!
MILENKA: Ano! Ano! Ano!
Oba *zmizeli za skalami. Don Quijote opouští vyběžek a sestoupí v údolí. Je zamýšlen a myslí někam daleko.*
SANCHO PANZA: Nevracel jste se dlouho, pane. Pojedly jsem zatím a politoval.
DON QUIJOTE: Podivní lidé!
SANCHO PANZA: Ti nahoře?
DON QUIJOTE: Nejsou již nahoře.
SANCHO PANZA: Sestoupili. Říkal jsem to vždycky: leze se na vrch, aby se sestoupilo dolů.
DON QUIJOTE: Sestoupili! Jdou si v náruč.
SANCHO PANZA: Sejdou-li se dvě nešťastné lásky, je z nich jedna šťastná.
DON QUIJOTE: Je mi smutno.
Pausa.
Mluvil o veliké lásce... o veliké bolesti.
SANCHO PANZA: Lidé mluví tak či onak; jednájí však všichni stejně.
DON QUIJOTE: Ne, Sancho. Všichni ne.
Sancho mlčí.
Je něco vyššího... krásnějšího.
SANCHO PANZA: Můžeme, pane, jít. Naši pomoci není už třeba. Není už nutno pomstít se na nevěrníkovi a nevěrnici. Dnešní noc obstará to lépe.
DON QUIJOTE (*chopí prudece Sancha za rameno a ořese jím; prudec*): Přisáhej, že Dulcinea z Tobosa je nejlepší a nejkrásnější z žen!
SANCHO PANZA: Jak jste mne polekal, pane. Přisáhám... opravdu přísahám.
DON QUIJOTE: Tobosa je na východ.
SANCHO PANZA: Pořádný kus cesty vzdálená.
DON QUIJOTE: Na východní straně. Vítr vane s východní strany.
SANCHO PANZA: Ano, pane!

DON QUIJOTE (*rozectrá náruč, jako by stín chtěl obejmouti*): Vítr
vane od Tobosy.

SANCHO PANZA: Zdá se.

DON QUIJOTE: Půjdem do Tobosy. Chci viděti donnu Dul-
cineu.

NOC PŘED TOBOSOU

*Ve skutečném poustevníkově. Noc, kromě pochodně, kterou drží
AMIDAS, pomocník OTCE PEDRA, poustevníka. Před jeskyní lavič-
ka, na níž sedí DOLORES, mladá žena snědé, jižní krásy.*

*číslo 43
upřímný zájem*

OTEC PEDRO (zkoumá obsah mošny s milodary; potěškává ji):
Je těžká.

AMIDAS (s údivem): Tolik?

OTEC PEDRO: Tolik. (Zdvíhá jinou.) A tolik. (Ještě třetí.) A to
k tomu. (Kývá důstojně hlavou.)

DOLORES: Jste velký hříšník, otče Pedro.

OTEC PEDRO: Hříšník? Pouze dobrodinec.

DOLORES (ukazuje na mošny): A to zde?

OTEC PEDRO: Nežádám odměny. Přijímám ji pouze.

DOLORES: Zač?

OTEC PEDRO: Tot choulostivá otázka. Zdá se mi však, dcero,
že nejsou to dary bezděvodné. Činím lidem dobře. Při-
cházejí sem k jeskyni zbožného poustevníka zarmoucení
a obtěžkáni smutkem a odcházejí tak lehcí! Snímám je-
jich hříchy a kabáty.

DOLORES: A kdyby se vámi zabývala trochu nevhod svatá
Inkvisice?

OTEC PEDRO (křížuje se): Bůh žehnej svatě Inkvisici!

DOLORES: Kdyby se ptala po tom, kdo vlastně je otec
Pedro?

OTEC PEDRO: Těžko obstát před všetečností Inkvisice.
Sázím se, že ani muž tak ctihodný jako přítel Amidas
neobstál by před ní.

AMIDAS (zdvíhá oči k nebi): I spravedlivý sedmkrátě denně
hřeší.

OTEC PEDRO: Nemluví ani o vás, panno Dolores. Vaše

ctnost —

AMIDAS (*skloně pochoděť*): Nemluvíme o věcech příliš křehkých.

OTEC PEDRO: Máte pravdu, příteli. Vzpomeňte raději pošetilců, kteří přinesli to vše. Nejsou tak směšní, drahá Dolores? Ten pokrytecký Antonios, s věčně dobrým úmyslem a s rukama věčně v cizí kapse! Ten starý lakomec Gonzales! S jak těžkým srdcem vytahoval své zlatáky. Běda tomu, kdo zítra padne v osidla lakomce, jenž si dnes koupil nevinnost. Bude ji musít zaplatit. A nevinnost lakomce je drahá.

AMIDAS: Nemluvě ani o paní Mercedes.

OTEC PEDRO: Paní Mercedes je sněhu bělejší; je to podivná u té babice čarodějky. Zakládám si však více na Gonzalovi: vidím stále jeho oči, kolísající mezi hrůzami pekla a zlatáky. Jak mohl zřít se zlata, na něž tak lačně pohlížel? Zázraky!

AMIDAS: Moc vaše je veliká, otče Pedro.

OTEC PEDRO (*skromně*): S boží pomocí, příteli!

AMIDAS: Je to veselé... Je to veselejší než na Sieře Moreně. DOLORES (*hlédá na otce Pedra*): Bylo to snad veselé... z počátku. Ale ti všichni lidé podobají se sobě jako vejce vejci. Jsou tak ubozí, že přechází smích. Vidím pouze jejich bídu. Chtěla bych vidět něco jiného. Bláznivý aspoň jiného druhu. Ti pokrytci, ti svatouškové, ti vyděrači, ty kuplířky mne nudí. I vy mne nudíte. Nevěřte v nic: dovedu to také. Viděla bych ráda někoho, kdo dovede více než já. Někoho, kdo věří.

OTEC PEDRO: Přichází jich sem tolik!

DOLORES: Něco jiného, něco jiného! Ne ty, kteří kupují prášky pro uspaní svých špatných svědomí a rozhrěšení za svou hanebnost. Protiví se mi vidět bédná pokání bédnějších duší. Jsou to kramaři: se vším kramaři. Chci něco jiného. Nudím se opravdu, otče Pedro. Slíbil jste mi zlato,

lákaje mne sem. Zlato zde je. Ale slíbil jste mi také zábalu. A té zde není. Opatřte mi ji!

AMIDAS: Otec Pedro dovede tak mnohé!

OTEC PEDRO: S boží pomocí, příteli!

DOLORES: Pro začátek je snad zábavné, hraje-li uprchlý galejmík úlohu světce.

OTEC PEDRO (*důstojně*): Nemám rád hovorů o galejích, drahá Dolores!

DOLORES: Pomáhá-li mu při tom člen bandy Joséoovy, uprchlý ze Sicry Moreny...

AMIDAS (*zdvihne oči k nebi*): Pokání, donno, smyje mnoho hříchů!

DOLORES (*hoře*): A doplňuje-li ctihodnou trojici Dolores ze Sevilly. Smějte se: bláznivá Dolores ze Sevilly, pověstná Černá Dolores.

OTEC PEDRO: Styk s muži svatými očistí i ženu padlou. Nemluvte tolik o minulosti; v tom je tajemství lidského štěstí.

DOLORES: Nechci štěstí, otče Pedro. Chci něco nového.

AMIDAS (*s grimasou*): Nového!

OTEC PEDRO: Víte-li, že říkáte čertovské slovo, drahá Dolores? Je velmi těžko najít něco nového pro ženu, jakou jste. Bída vám není nová a rozkoš také ne. Smrt by vám snad byla nová. Ale umřít se vám nechce.

AMIDAS: Otče Pedro, vy jste muž opravdu moudrý.

DOLORES: Příliš moudrý.

OTEC PEDRO: Čekejte. Toť vše, co mohu raditi.

DOLORES: Nač čekati?

OTEC PEDRO: Každý na něco čeká. Antonio, až si jeho sok zlomí vaz, Gonzales, až se jeho dlužník dostane do poslední kličky, Mercedes, až starý a bohatý seňor zatouží po krásné ženě, kterou by mu prodalá. Každý čeká. (*Žbožně*) Pouze já nečekám!

AMIDAS: Co se mne týká, čekám také.

OTEC PEDRO: Čekejte spolu. (*Schovává zásoby do měšce*)

Dobrý křesťan nebudí závisť v bližních.

AMIDAS (*k Dolores*): Pedro je příliš studeného srdce; jsou však, bohudík, muži srdcí vřelejších.

DOLORES: Dík za vaše vřelé srdce; ale já chtěla něco nového.

AMIDAS: Sotva druhý den se známe!

DOLORES: Ale jako bych vás věky znala: znám vaše oči, vaše touhy, vaše zločiny. Tisíckrát jsem vás v jiných věděl.

AMIDAS: Hm... Vidím, že jsem přišel ve špatnou chvíli. Ale řekl jsem, že dovedu čekat.

OTEC PEDRO (*naslouchá*): Ó! Ó!

AMIDAS: Co je, otec Pedro?

OTEC PEDRO: Slyším hlasy.

DOLORES: Slyším též.

OTEC PEDRO: Pozdní, příliš pozdní kajícíci.

AMIDAS: Nebo —

OTEC PEDRO: Ticho. Někdo jede. Zhasni, Amido.

AMIDAS (*zhasne*): Je tma jako v hlavě profesora Salamanky.
Pausa. Pedro, Dolores i Amidas skývají se v jeskyni.

DON QUIJOTE (*z dále*): Ještě chvíli, moje Rozinanto, ještě chvíli!

SANCHO PANZA (*blíže*): Nezdá se vám, pane, že potmě více bolí nohy?

DON QUIJOTE: Trpělivost. Tobosa nemůže být vzdálena.

SANCHO PANZA (*na scéně*): Oh! Má hlava.

DON QUIJOTE (*na scéně*): Co je to?

SANCHO PANZA: Větev, jež byla ještě bližší Tobosy!

DON QUIJOTE: Zdálo se mi, že jsem zde viděl světlo.

SANCHO PANZA: Světlušky!

DON QUIJOTE: Mnohem větší světlo.

SANCHO PANZA: Vaše Urozenost buď ráda, že světlo zmizelo. Světlo v noci škodí chodci, říkává moje Teréza!

DON QUIJOTE (*sléze s koně*): Rozinanta je unavena; odpočíneme si, Sancho. Je tak krásná noc. Vítr vane tak lahodně a měkce a je to jako objetí.

SANCHO PANZA: Vítr ze Sierry Morceny?

DON QUIJOTE: Noc, která vše slibuje.

SANCHO PANZA: Kdo, pane, vše slibuje, nečlovák zpravidla nic.

DON QUIJOTE (*nešťastí*): Tma tak svatá —

SANCHO PANZA: Nevidět ani na krok.

DON QUIJOTE: Je třeba vidět na cestu, je-li směr dobrý?

SANCHO PANZA: Je směr dobrý?

DON QUIJOTE: Milujeme-li, lze jíti se zavřenýma očima.

SANCHO PANZA: Otevru je raději, třeba to nepomáhá mnoho. Vaše Urozenost necht' uváží, že láska zavede nás mnohdy, kam jsme nechtěli. Vyjdu-li, mám raději určitější cíl. Tak na příklad na konci vsi, kterou jsme posléze opustili, byl hostinec. Hostinec U lva. Také jsem tam již poseděl. Dobrý hostinec a dobré víno. Před tím hostincem šel můj osel mnohem čileji. Byl to aspoň cíl zcela určitý.

DON QUIJOTE: Neviš, že jdeme do Tobosy?

SANCHO PANZA: Tobosa! Je to velmi určitý směr. Jenomže —

DON QUIJOTE: Nuže?

SANCHO PANZA: Jenomže nevím, kde je Tobosa. Do večera jsem to věděl; ale noc je noc. Je vpravo, je vlevo? Vzdalujeme se, blížíme?

DON QUIJOTE: Víím to. Cítím to. Blížíme se.

SANCHO PANZA: Jenomže —

DON QUIJOTE: Ještě námitka!

SANCHO PANZA: Můj osel je unaven a váš kůň též. A je-li slušný rád a obyčej, aby osel nesl sluhu a kůň pána, neslyšel jsem dosud, ani neviděl, aby sluha nesl osla a pán koně. Je-li snad takový obyčej a mrav, přiznávám se, že jsem příliš unaven, abych mu mohl hověti. Ve dne bdí se, v noci spí se, slychal jsem už od mlada. Je pravda, že bývá tomu zhušta naopak. Ale je rozdíl seděti v hostinci U lva a při dobrém víně a u dobrých lidí předřzet hodinku, a potloukati se začarovaným, ví bůh, lesem. Ale Vaše Urozenost mne neposlouchá.

DON QUIJOTE: Pravil jsi?
SANCHO PANZA: Navrhoval jsem malý odpočinek.
DON QUIJOTE: Odpočíváme.
SANCHO PANZA: Na chvíli?
DON QUIJOTE: A Dulcinea?
SANCHO PANZA: Činili jsme, scč jsme byli; kdo za to, že bylo tolik překážek? Paní Dulcinea nebude nám míti za zlé, přijdeme-li až zítra v slušný a křesťanský čas. Čekala tak dlouho, že může ještě okamžik čekatí.
DON QUIJOTE: A její marmé čekání není ti ničím? Necítí také blízkosti mé, jako já cítím její? Nesužuje ji netrpkélost, která mne trýzní?
SANCHO PANZA: Bližší košile než kabát. Ostatně víme tak určitě, že paní Dulcinea nás čeká této noci? Je nyní chvíle, kdy dívky z Tobosy spí samy nebo se svými milenci. Spí-li sama, nezdá se mi slušné rušiti ji; spí-li —
DON QUIJOTE (*rozpřáhne se po Sanchovi, který couvne*): Zadrž, bídníče.
SANCHO PANZA: Oh, pane, dal jste mi!
DON QUIJOTE: Lžes, v hrdlo lžes. Je naopak pravda, že Dulcinea čeká. Její prsa dmou se nejistotou. Hyne úzkostí; bojí se sníti. Její sny jí trápí. Vteřiny jsou jí tak dlouhé.
SANCHO PANZA: Ví-li to Vaše Urozenost tak určitě —
DON QUIJOTE: Oh, ano, vím to. Milenci hovoří přes moře a přes hory.
SANCHO PANZA: Přes propast slyšel jsem je hovořiti. Hora je horší.
DON QUIJOTE: Slyším stále její hlas.
SANCHO PANZA: Máte lepší sluch než já.
DON QUIJOTE: A vše je tak lehké, dokud slyším onen hlas. Dobudeme světů, bude-li to nutno.
SANCHO PANZA: Toť příliš mnoho, pane, mně postačí můj ostrov.
DON QUIJOTE: Je-li neklidná Dulcinea z Tobosy, což teprve don Quijote de la Mancha?

SANCHO PANZA: Mluvíte-li spolu přes takové dálky!
DON QUIJOTE: Jsi bytost bez vzletu a bez citu. Miloval jsi někdy?
SANCHO PANZA: Na mou věru, vypadalo to tak.
DON QUIJOTE: Nebyl jsi pln touhy za takové letní noci?
SANCHO PANZA: Hm... Co se toho týká, bylo to jednoduché. Byla-li noc příliš dusná a měl-li jsem roupy — při Panně Marii, člověk není ze dřeva — vstal jsem a zaklepal jsem někde na okénko. Je to tak jednoduché, zaklepatí na okénko. Otevře se, nebo zůstane zavřené.
DOLORES (*vystoupí napolo z jeskyně; tma a závoj jí hall*): Rytíři!
DON QUIJOTE: Ten hlas!
DOLORES: Rytíři, očekávám vás!
DON QUIJOTE: Očekáváte mne!
DOLORES: Vyšla jsem vám v ústrety!
DON QUIJOTE (*užaslý*): Vyšla v ústrety!
DOLORES: Tušíte, kdo jsem?
DON QUIJOTE: O, tuším to. Co pravím? Víš to.
DOLORES: Vyslovhe mé jméno, done Quijote —
SANCHO PANZA: Zná vás opravdu, pane!
DOLORES: Vyslovte mé jméno, done Quijote de la Mancha!
SANCHO PANZA: Zná vás velmi dobře, pane!
DON QUIJOTE: Neodvažují se vysloviti toho jména.
DOLORES: Příkladují vám to. *byla jsem v noci*
DON QUIJOTE: Jste Dulcinea?
DOLORES: Dulcinea — —
DON QUIJOTE (*jasavě*): Dulcinea z Tobosy, paní mého srdce!
DOLORES: Neklamete se?
DON QUIJOTE: Jako že žiji: Dulcinea z Tobosy!
DOLORES: Myslete tedy, že jsem Dulcinea. Chci to.
DON QUIJOTE: Poznávám váš hlas. Budí ozvěnu v mém srdci. Co káže má paní?
DOLORES: Jaký je váš cíl?
DON QUIJOTE: Vy. (*Učiní krok, dva kroky k Dolores*)

DOLORES: Zakazuji vám přistoupiti blíže!
DON QUIJOTE (*zastaví se*): Oh!
DOLORES: Zakazuji vám jíti do Tobosy!
DON QUIJOTE: Oh!
DOLORES: Zakazuji vám navštívití mne!
DON QUIJOTE: Nelze!
DOLORES: Rozumějte mi, done Quijote: nezakazuji toho navždy. Než vstoupíte do Tobosy, nutno vykonat velké činy. Ctíhodný učenec Santario to říká. Četl to v hvězdách.
DON QUIJOTE: Vykonané činy nectací?
DOLORES: Ne.
DON QUIJOTE: Vykonám jiné.
DOLORES: Je třeba rozšířiti vaši slávu a moc. Ctíhodný učenec Santario to říká.
DON QUIJOTE: Rozšířím slávu a moc, ne svou, ale vaši. Pro vás a vámi jsem silný.
DOLORES: Ctíhodný učenec Santario praví, že nutno vyčkatí příznivější konstelace hvězd; konstelace nynější přinesla by zkázu oběma.
DON QUIJOTE: Běda!
DOLORES: Milujete paní Dulcineu?
DON QUIJOTE: Řekl bych příliš, kdyby ji bylo možno příliš milovati.
DOLORES: Milujete-li, přisáhejte při své lásce.
DON QUIJOTE: Přisáhám.
DOLORES: Nevrátíte se po tři léta.
DON QUIJOTE: Nevrátím.
DOLORES: Budete bloudit dále světem. Vykonáte velké činy. Budete ochraňovat ctnost. Je to uslechtilé: ctíhodný učenec Santario to praví.
DON QUIJOTE: Učiním tak.
DOLORES: Důstojný otče, vystupte!
OTEC PEDRO: Zde jsem... donno Dulcineo... z Tobosy...
DOLORES: Důstojný otče, požehnejte rytíři!

OTEC PEDRO: Žehnám vám, rytíři! Žehnám vašim zbraním.
DON QUIJOTE (*skloní koleno*): Dík, otče.
OTEC PEDRO: Vaše jméno?
DOLORES: Don Quijote de la Mancha.
DON QUIJOTE: Je to její hlas; tolikrát jsem jej ve snu slyšel.
OTEC PEDRO: Žehnám vám, urozený rytíři Quijote de la Mancha. Oslavíte jméno své i té, kterou milujete.
DON QUIJOTE: Pro sebe nežádal jsem slávy, otče; pro donnu Dulcineu ji přijímám.
DOLORES: Ctíhodný učenec Santario, předstupte!
AMIDAS (*zahalen v talár, s přetvářovaným poněkud hlasem*):
Znám vás, slavný rytíři done Quijote de la Mancha.
SANCHO PANZA: Všichni vás znají, pane; jaká to sláva!
DON QUIJOTE (*udíven*): Ctíhodný učenec Santario!
SANCHO PANZA: Nechte ho mluvití, pane; zkusíme ho.
AMIDAS: Přicházíte, done Quijote, ze Sierry Moreny.
DON QUIJOTE: Máte pravdu, ctíhodný učenče.
AMIDAS: Potrestal jste tam lupiče.
SANCHO PANZA: Jak vše ví, ten dobrý muž!
AMIDAS: Mějte pozor na onoho lupiče! Nepřinese vám štěstí. Je to zlý kouzelník, který zabraňuje vám nyní vstoupiti do Tobosy.
DON QUIJOTE: Oh!
AMIDAS: Ledaže by zhynula donna Dulcinea.
DON QUIJOTE: Ne! Nesmí zemřít.
AMIDAS: Toť minulost a přítomnost; promluvme o budoucnosti. Porazíte mnoho nepřátel, šlechtyný rytíři: ale pozor na zlého kouzelníka.
SANCHO PANZA: Tomu-li tak, bývalo by lépe, pane, zabítí toho chlapíka na horách.
AMIDAS: Smrt jeho zahubila by donnu Dulcineu.
DON QUIJOTE: Necht žije: budu s ním zápasiti.
AMIDAS: Jdu zkoumati hvězdy, šlechtyný rytíři! (*Zmizí*)
DON QUIJOTE: Budu bojovati. Zvítězím. Smím o něco žádati před odchodem, paní?

DOLORES: Mluvte!

DON QUIJOTE: Nevkročím do Tobosy. Žádám však pro sebe tři noci, po které bych mohl prodlovati u Tobosy. Žádám tři noci, po které bych mohl nechati své tváře ovívati vzduchem od Tobosy.

DOLORES: Žádáte mnoho, rytíři. Smím to připustiti, důstojný otče?

OTEC PEDRO: Bylo by nutno poraditi se s ctilhodným Santariem.

DON QUIJOTE: Oh, paní —

OTEC PEDRO: Necht' já, paní, odpovídám za to. Povolte šlechtnému rytíři.

DOLORES (*po pause*): Povolují vám to, rytíři. Pamatujte však na dosah svého slibu!

DON QUIJOTE: Tři dny a tři noci.

DOLORES: Dny také?

DON QUIJOTE: Tři dny a noci zůstat u toho lesa, který byl svědkem tak šťastné a tak nešťastné chvíle.

DOLORES: Tři dny a tři noci. Budiž.

AMIDAS (*vrací se*): Je tomu tak: chraňte se, rytíři, zlého kouzelníka! Hvězdy to praví. Hvězdy vás varují mým hlasem.

DOLORES: Buďte opatrný, rytíři. Santario ví mnoho. Santario oznámil mi váš příchod. Santario označil místo, kde se setkáme. Odebrala jsem se k svatému tomuto muži (*ukazuje na otce Pedra*), prosíc, aby mi poradil, sně-li má počestnost rozhovor s vámi. Řekl mi, že nutno, aby byl přítomen jako můj duchovní rádce, který odpovídá — —

OTEC PEDRO: Za vaši duši. Ano, dcero, řekl jsem, co pravíte. Víím, že křehká je ctnost milujících.

DOLORES (*cudně*): Oh!

DON QUIJOTE: Uražíte ji, otče!

OTEC PEDRO (*přísně*): Odpovídám za ni, synu!

DOLORES (*k domu Quijotovi*): Přišla jsem. A čekala.

DON QUIJOTE (*vášnivě*): A učinila mne skoro šťastným.

DOLORES: Myslím, otče, že čas, aby rytíř odešel.

DON QUIJOTE: Odejít z těchto míst?

OTEC PEDRO: Dům můj dům modlitby jest.

DOLORES: Slyšel jste, rytíři!

DON QUIJOTE: Není má láska modlitbou?

OTEC PEDRO: Láska vás oslepuje: rouháte se, rytíři!

DOLORES: Odejděte odtud. Mé počestné jméno vzalo by úhonu. Napravo vede vaše cesta. Nalevo můžete jeti. Celý ostatní les je váš. Sem, k poustevně otce Pedra, nevstupujte. Pouze sem.

DON QUIJOTE: Je to, jako by se řeklo zatracenci: Nebe je ti uzavřeno. Ale máš celé peklo.

DOLORES: Neříkal jste, že mne milujete?

DON QUIJOTE: Miluji.

DOLORES: A váháte poslechnout?

DON QUIJOTE (*zlomen*): Půjdu.

SANCHO PANZA: A vaše Rozinanta?

DON QUIJOTE: Půjdu.

SANCHO PANZA: A můj osel?

DON QUIJOTE: Odejdeme. Ne daleko.

OTEC PEDRO: Celý les je váš: kromě tohoto místa.

AMIDAS: Hvězdy to praví.

DOLORES: Vidíte, rytíři, že nelze jinak.

OTEC PEDRO: Jděte se modlit, šlechtná paní!

AMIDAS: Zkoumám nebe. Zkoumám hvězdy. Zkoumám osudy. Jděte!

Don Quijote ochablý a sklěsý; učíní pohyb, jako by chtěl jíti. Ale nepohne se se svého místa, upíraje prosebný pohled na Dolores.

DOLORES: Nebohý.

OTEC PEDRO (*přísně*): Dcero!

DOLORES: Šťastný!

OTEC PEDRO: Je čas.

DOLORES: Otče Pedro!

OTEC PEDRO: Přejete si, dcero?

DOLORÉS: Vízte, jaký smutek! Vízte, jaká láska!
OTEC PEDRO (*mírněji*): Je třeba potěšiti zarmoucené!
DOLORÉS: Rytíři!
DON QUIJOTE (*zaphadlý ve svou bolest, probouzí se prudce*): Paní Dulcineo!
DOLORÉS: Zde má ruka, rytíři.
OTEC PEDRO: Je to vzácná a mimořádná přízeň, které popřáváte rytíři!
AMIDAS: Nevím, dopouští-li to hvězdy!
DON QUIJOTE (*uchvácen a jakoby opilý*): Její ruka! Jak krásná ruka! Jak dobrá ruka! (*Líbá ji*)
Dolores zachvěje se, skoro vypadáje z role.
OTEC PEDRO: Dosti, má dceró!
DON QUIJOTE: Ještě! Ještě!
DOLORÉS (*poněkudá ruku Quijotovi*): Zavřete oči, rytíři.
SANCHO PANZA: Nezmění se tím mnoho na věci.
DON QUIJOTE (*zavře oči*): Nevidím. (*Tápe rukama*) Nevidím. Ale jsem šťasten.
Dolores sklouzí se k němu a políbí ho horlivým a omamivým polibkem.
Jsem šťasten. — Nevidím, ale jsem šťasten.
DOLORÉS: Zde je má ruka a zde mé rty.
OTEC PEDRO: Je to příliš mnoho, ctomstná paní.
AMIDAS: Toho hvězdy určitě nedovolují.
DON QUIJOTE (*neslyše než Dolores*): Zabloudil jsem do lesa štěstí. Do lesa lásky! Jaký to les! Jaký to sen!
DOLORÉS: Podějte mi ruku, rytíři.
DON QUIJOTE (*podává ji*): Je vaše. Je dobře vaše. Vše je vaše.
DOLORÉS (*sejme prsten*): Zde můj prsten.
DON QUIJOTE (*snímá svůj*): Zde můj, má paní.
DOLORÉS (*bere jej; ruce se dotknou*): Oh!
Don Quijote líbá němě její ruku.
DOLORÉS (*probouzí se náhle ze svého opojení; nesměle*): Rytíři. (*Pevněji a smutněji*) Rytíři — Je nutno jít. (*Přísně*) Jděte. — Jděte.

DON QUIJOTE (*náhle sám a přemožený smutkem*): Ano.
DOLORÉS: Na cestu! Pamatujte na svůj slib.
DON QUIJOTE (*mrtvě*): Ano.
DOLORÉS: Uvidíme se, rytíři; rozhodně se uvidíme!
DON QUIJOTE (*ožvlý a důvěřivě*): Ano.
Dolores ustoupí dva, tři kroky.
Odcháším. Tři dny a tři noci mi ještě zbývají. Tři dny a tři noci u Tobosy. A potom celý život! Oh! Vzpomínka! Oh, naděje!
DOLORÉS: Pochodeň pro statečného rytíře!
AMIDAS (*zaphaluje ji a podává ji Sanchovi*): Zde je.
DON QUIJOTE: Dík. Nemí mi však třeba pochodně; bylo lépe bez ní. Jdu v noc, odcházím-li odtud.
DOLORÉS (*zahalila se více do závoje při svitu pochodně*): Pochodně vzhůru! Pamatujte, ctný rytíři, na návrat. Tři léta. Uvidíme se pak... (*Tíše*) Snad se dříve uvidíme.
OTEC PEDRO: Jsem svědkem slibu slavného rytíře.
DOLORÉS: Ano, slíbil. (*Tíše*) Já ne.
DON QUIJOTE (*hledí na Dolores, poodstoupí do stínu; je to dlouhý a nenasytný pohled*): Sbohem, paní Dulcineo!
DOLORÉS: Sbohem, done Quijote, pane mého srdce.
DON QUIJOTE (*hrdě, s naději a vírou*): Jdu. Vykonám. Vráťtím se.
Dolores kyne na pozdrav. Don Quijote a Sancho odcházejí napravo. Sancho vede osla a Rozinantu.
SANCHO PANZA: Aspoň pochodeň jsme získali při tom.
DON QUIJOTE obrátí se zpět, mávne rukou na pozdrav. Pak zajde. Ždť pochodně ještě padá na scénu a pak zmizí. Dolores, odhodivši závoj, stojí tu krásná a zkamenělá; hledí za pochodně. Ale záť mizí.
OTEC PEDRO: Jaký to blázen! (*Vypukne v hluchý smích*) Hahaha!
AMIDAS: Pomstil jsem se mu za Sierru Morenu. Hahaha!
Dolores směje se, ale nepřirozeným jakýmsi smíchem, kterému není radno příliš věřit: Hahaha! Nemí už stopy po záři ohně; z dálky zaržál káň, je to Rozinanta. Dolores se zachvěje při tom; zdá se, že by chtěla jíti za těmi, kdo

bloudí. Ale nemá síl k tomuto rozhodnutí; něco jí brání. Je to představa minulosti, která ji straší? Stojí, málo pozorná ke svým společníkům; hořkost, zdá se, vyrůstá v ní. Ale směje se znova, skoro přízrakovým a nebezpečným smíchem: Hahaha!

OTEC PEDRO: Tři léta!

AMIDAS: Tři dny a tři noci!

OTEC PEDRO: Důstojný otec!

AMIDAS: Ctihodný učence Santario!

Oba se smějí znova.

OTEC PEDRO (*v míře velmi dobré blíží se k Dolores, která nezměnila svého postoje; ale otec Pedro málo dbá jejího chladu, jde k ní jako kupec k svému zboží*): Obejměte mne, má dcero. Slyšela jste od onoho blázna, že je noc lásky.

DOLORES: Noc lásky. (*Skloní se a vezme ozdobnou a drahou dýtku, ležící mezi dary; probodne ji stále rozjářeného a vshojného otce Pedra*)

OTEC PEDRO (*klesá*): Oh!

AMIDAS: Co jste to učinila?

DOLORES (*zabředěši se do tmy, v které zmizel don Quijote*):

Skoro nic.

PORÁŽKA DONA QUIJOTA

Jevíště představuje amfiteatr, z něhož však viděti pouze tribuny a část pole. Na levé straně vchod dosti široký. Na tribunách pestrá společnost mužů a žen, přivábených zvědavostí.

NETRPĚLIVÁ OSOBA: Nezačíná to dlouho. Zmeškám schůzku. (*Významně*) Důležitou schůzku.

VESELÁ OSOBA: Nevíte, od čeho Bůh vás chrání.

NEPOKOJENÁ OSOBA: Je mi odporno dívati se na to. (*Patří zvědavě ke vchodu, u něhož stojí hlasatelé*) Je to blázen, který tvoří nové blázný. Viděl jsem ho. Chodil včera po městě, na zádech pergamen a na pergamenu nápis: To je don Quijote de la Mancha.

VESELÁ OSOBA: V tom poznávám dona Antonia Morena; je to starý šprýmař.

UCTIVÁ OSOBA (*ukloní se*): Rozmarný pán!

VÁŽNÁ OSOBA: A Quijote neviděl?

VESELÁ OSOBA: Na svá záda nevidí ani slavný don Quijote.

POČESTNÁ DÁMA: Ale nevíš si, že se mu smějí?

NEPOKOJENÁ OSOBA: Nevšimá si toho nikdy.

VESELÁ OSOBA: Don Quijote neohmatává svých zad. Don Quijote chce se bít. Sláva donu Quijotovi!

NEPOKOJENÁ OSOBA: Byčí zápasy jsou mi milejší, třeba nestály za mnoho poslední doby.

VESELÁ OSOBA: Miluji byčí zápasy. Ale ještě více miluji změnu.

NETRPĚLIVÁ OSOBA: Kdyby tu aspoň byl. Myslím, že je čas. (*Významně*) Nedám rád na sebe čekati. (*Stojí klidně dále*)

CITLIVÁ DÁMA: Jsou to šprýmy, které mohou špatně skončit.

VĚSELÁ OSOBA: Každému praseti nastane den svatomartin-
ský.

VÁŽNÁ OSOBA: Pozoruji cizince... opravdové cizince. Dneš-
ní zápas vábí patrně.

DOLORES (přichází uličkou s levé strany a stoupá se svým průvod-
cem — je to Amidas — na tribunu. Je v bílém kostymu a skoro
nevinná s rozloučenými očima. Nese snůšku vavřínu. Jde zástu-
pem, pozorujíc pouze prázdné pole zápasistiště. S oddechem uklid-
něn): Zde je to místo!

AMIDAS: Ano. Všichni to aspoň říkají. A všichni tu čekají.

DOLORES: Sečkáme tedy.

AMIDAS: Je na čase; šli jsme hezky dlouho. Upřímně řečeno,
divím se vám, co máte na tom dlouhání. Náš podnik
sliboval znamenitý rozkvět, když nám vše zkazil tento
blázen. Přenechávám vám otce Pedra. Chápu, že se vám
zprotivil, ač jste mu to naznačila poněkud krutě...

DOLORES: Nezabila jsem ho. Je to můj osud. Dělán všechno
na půl.

NESPOKOJENÁ OSOBA: Kdo jsou ti cizinci?

VĚSELÁ OSOBA: Rodáci dona Quijota.

KOKETNÍ DÁMA: Jeho milenka.

VÁŽNÁ DÁMA: Jeho milenka snad; ale co ten muž?

VĚSELÁ OSOBA: Najde se vždycky zbytečný třetí.

POČESTNÁ DÁMA: A ta žena; všimněte si. Vavřín! Nese
vavřín.

AMIDAS (k Dolores): Pravil jsem, že se divím vám. Ale divím
se více sobě. Proč, u čerta, sleduji vaše bláznivé nápady?

Proč jdu v patách toho počítlice, kterého bych vlastně
měl nenávidět? Jsem patrně počítilejší, než jsem myslil.

DOLORES: Nestojím o váš průvod.

AMIDAS: Toť právě to: kdybyste o něj stála, nešel bych patrně
s vámi. Konečně, čekám; vyblouzněte se. Trpělivost
přináší růže.

NETRPĚLIVÁ OSOBA: Slyšte!

DOLORES: Fanfáry zní. Je to snad on?

Fanfáry. Místokrál přibíhá s chotí a komonstvem a usedá na tribuně
v popředí. Hlasý: „Sláva místokráli“; místokrál děkuje pokynem.

NETRPĚLIVÁ OSOBA: Konečně!

VĚSELÁ OSOBA: Jdou! Jdou!

Pohutí v řadách diváctva; všichni se nachylují, aby lépe viděli.

DOLORES (zmatena a vzrušena): Je to on! Je to on!

Don Quijote se objevuje. Čvátá hrdě na Rozinantě, vylubější ještě, jak se
zdá. S druhé strany vyjíždí rytíř Jasného Měsíce. Kdybychom mohli zřítí
jeho tvář, poznali bychom magistra Carrasca. Don Quijote i rytíř Jasného
Měsíce zastaví se ve slušné vzdálenosti, očekávající povel.

MÍSTOKRÁL (kloní se k domu Morenovi): Děkuji vám, done
Antonio, za tuto podívanou. Neskončí se však žalostně
pro našeho hrdinu?

DON ANTONIO MORENO: Budiž Vaše Milost klidna. Znám
rytíře Jasného Měsíce.

CHOŤ MÍSTOKRÁLE (hledí na dona Quijota): Jak sebedůvěřivě
hledí!

DÁMA Z PRŮVODU: Myslí jistě na Dulcineu.

DOLORES: Zvítězí. Jsem si tím jista.

MÍSTOKRÁL: A rytíř Jasného Měsíce?

DON ANTONIO MORENO: Je to magister Samson Carrasco,
kraján našeho reka. Neublíží mu; buď Vaše Milost o tom
ubezpečena. Bude to povedený šprým.

CHOŤ MÍSTOKRÁLE: Váš šprým se mi nelíbí, done Antonio.

Je mi líto Quijota.

PRVNÍ HLASATEL (vystupuje v popředí pole): Slavný rytíř Jas-
ného Měsíce vyzývá slavného a nikdy sdotatek nedochvá-
leného rytíře dona Quijota de la Mancha, aby doznal,
že jeho dáma, buďsi kterákoliv, jest nad porovnání slič-
nější než paní Dulcinea z Tobosy.

Don Quijote odmítá hrdým gestem.

DOLORES: Je to on.

DRUHÝ HLASATEL: Slavný rytíř don Quijote de la Mancha
chce prokázat, že nedostihná krása paní Dulciney z To-

bosy převyšuje spanilost dámy slavného rytíře Jasného Měsíce, ať je kterákoli.

Rytíř Jasného Měsíce naklání se k prvnímu hlasateli, šeptaje mu cosi.

PRVNÍ HLASATEL: Rytíř Jasného Měsíce žádá, aby, přemůželi statečného dona Quijota de la Mancha, složil tento zbraně, přestal hledat dobrodružství a odebral se do své vesnice na rok a den. Tam aby žil, nesahaje na meč, jak žádá spasení jeho duše. Přemůžte-li don Quijote jeho, bude hlava rytířova v rukou Quijotových.

CHOŤ MÍSTOKRÁLE: Podivná podmínka.

MÍSTOKRÁL: Škoda tak dobré zábavy.

DON ANTONIO MORENO (vrtí povážlivě hlavou): Magister

Samson Carrasco jde příliš daleko.

DOLORES: Co odpoví?

Don Quijote nahlíží se k druhému hlasateli a mluví s ním.

DRUHÝ HLASATEL: Slavný rytíř don Quijote de la Mancha přijímá vyzvání rytíře Jasného Měsíce za podmíněk, které on určil, s výjimkou, že nestojí o hlavu rytířovu. Chce pouze donutit rytíře Jasného Měsíce, aby přísáhl, že nikdy nespátí španilé a vznešené Dulciney, neboť kdyby ji byl spatřil, nebyl by se snažil potýkati se s donem Quijotem, ježto pohled na ni byl by ho poučil, že nebylo a nemůže být krásy, kterou by bylo lze porovnat s její.

PRVNÍ HLASATEL: Slavný rytíř Jasného Měsíce je připraven.
DRUHÝ HLASATEL: Slavný rytíř don Quijote de la Mancha je připraven.

MÍSTOKRÁL (dá znamení): Boj může začítí.

Fanfáry.

NEDOČKAVÁ OSOBA: Počkám ještě okamžik.

DOLORES: Útočí! Jak útočí!

CITLIVÁ DÁMA: Nemohu toho vidět; je to příliš kruté.

DOLORES (jáseň): Rytíř Jasného Měsíce padá.

AMIDAS: Nikoli. Uhnul se. Byla to však dobrá rána.

CHOŤ MÍSTOKRÁLE: Žert je příliš nebezpečný: může zahubit toho či onoho.

MÍSTOKRÁL: Bijí se statečně, nutno to přiznat.
NESPOKOJENÁ OSOBA (opovrživě): Jaký to kůň! Neviděl jsem nikdy tak vychrtlého koně!

VESELÁ OSOBA: Štěstí, že má pána tak vychrtlého!

VÁŽNÁ OSOBA: Nechce nikdo uzavřítí sázky?

NESPOKOJENÁ OSOBA: Sázím na rytíře Jasného Měsíce. Má koně lepšího.

DOLORES: Sázím na dona Quijota de la Mancha.

NESPOKOJENÁ OSOBA: Pět skudů.

AMIDAS: Nečinite dobře, paní Dolores.

NESPOKOJENÁ OSOBA: Nuže, rytíři Jasného Měsíce!

AMIDAS (posměšně k Dolores): Pobídněte dona Quijota!

VÁŽNÁ OSOBA: Nechce nikdo uzavřítí sázky?

VESELÁ OSOBA: Která dáma vsadí na rytíře Jasného Měsíce?

POČESTNÁ DÁMA: Sázím na rytíře Jasného Měsíce.

VESELÁ OSOBA: Pět skudů?

POČESTNÁ DÁMA: Pět skudů!

VÁŽNÁ OSOBA (hledí na zápas): Zase nic. Nuže, do třetice!

CITLIVÁ DÁMA: Oh! (Naklání se přes zábradlí)

NESPOKOJENÁ OSOBA: Nesleduji rytíře; to mne nezajímá.

Sleduji koně. V zápasech vždy vyhrává kůň. Je to staré pravidlo.

DOLORES (neopouští pohledem Quijota): Je krásný; ať se mu smějí. Je přece krásný.

DON QUIJOTE (rozmrzen trváním zápasu, rozjede se k prudkému útoku): Dulcinea!

DOLORES: Nyní! (Hodí snítku vavřínu na zápasistě)

Zápasníci se srazili; Rozinanta, zmatena snad snítkou vavřínu, snad příliš slabá, padá; don Quijote s ní. Rytíř Jasného Měsíce namíří své kopí do hledi padlého. Fanfáry oslavují vítěze, tragické fanfáry pro Dolores!

NESPOKOJENÁ OSOBA: Neříkal jsem, že vítězí vždycky kůň?

RYTÍŘ JASNÉHO MĚSÍCE: Jste přemožen, slavný rytíři, a i mrtve, neuznáte-li to, co jsme ujednali o svém souboji.

DON QUIJOTE (s bolestnou hrdostí poraženého): Nic, co by bylo na úkor krásy a cti Dulcinejině.

RYTÍŘ JASNÉHO MĚSÍCE: Spokojím se, odebere-li se Vaše Milost do své vsi na rok, jak slíbila, aby tam žila v klidu a míru.

DON QUIJOTE: Splním, co jsem slíbil, jako poctivý a pravý rytíř!

DOLORES (hledí ztrnule, jako by nechápala; teprve rozhovor na zápasisti vybírá): *(z jejího omámení)*: Porazen! Vše to... vše to byl sen... *(Hledí na odcházející)* Konec. *(Pohlédne na zápasistě)* Snítka vavřínu... leží tam někde v prachu. *(Hořce)* Porazen. *(Mechanicky opakuje slovo, které znamená tragedii její poslední vry)* Byl porazen. *(Pohlédne na dona Quijota, kterého zvedají)* Oh! Nestálo to za cestu sem. *(Chce odejít)*

NEŠPOKOJENÁ OSOBA: Padesát skudů, krásná dámo, smím-li prosit!

Dolores hodí mu peněženku.

AMIDAS: Jdnete neprozřetelně, má drahá. Chápu, že je nepřijemno pro ženu přinést sem vavřín, jehož se tak špatně použilo. Chápu vše, až na tu peněženku.

DOLORES: Měla jsem svůj sen... Prociťla jsem. Uvidíte, že budu zase stará Dolores.

AMIDAS: Pojďte.

DOLORES: Ne s vámi.

NETRPĚLIVÁ OSOBA: Proměškal jsem dostaveníčko. Má krásná dámo, nechcete se mnou večerět?

DOLORES: Proč ne?

Netrpělivá osoba odchází s Dolores. Je to opravdu stará Dolores.

NEŠPOKOJENÁ OSOBA: Bycí zápasy jsou lepší. Bylo by to chudé, nebýt malé sázky.

MÍSTOKRÁL *(sestupuje s komonstvem s třibuny; k rytíři Jasného Měsíce)*: Bil jste se statečně. Není hračkou přemoci nepřekonaného rytíře dona Quijota.

RYTÍŘ JASNÉHO MĚSÍCE: Stěštlí bylo při mně.

CHOŤ MÍSTOKRÁLE: Čest vítězi i poraženému. *(K donu Quijota)*

tozí) Buďte dobré myslí; vaše porážka je nehodou, ne slabostí. Není hany na vás.

DON ANTONIO MORENO *(zíraje na bledého dona Quijota)*: Rytíř Jasného měsíce vše zkazil. Vidím, že je po šprýmech.

MÍSTOKRÁL: Neodkryjete hledí, statečný rytíři?
RYTÍŘ JASNÉHO MĚSÍCE: Učinil jsem slib, Milosti.
CHOŤ MÍSTOKRÁLE *(k místokráli)*: Nerušte volnosti ctného rytíře.

RYTÍŘ JASNÉHO MĚSÍCE *(skloní se a líbá lem jejího šatu)*: Díky, šlechtná paní. Odejdu neznám, ale Vaše Milost buďte ubezpečena, že můj úmysl byl dobrý. *(Vstane; k donu Quijotovi)* Nezapomente, šlechtný rytíři!
DON QUIJOTE *(temně)*: Ne!

Rytíř Jasného Měsíce ukloní se hluboce před místokrálem, jeho chotí a Quijotem; sedá pak na kůň a odjíždí. Fanfáry zazní naposled. Zbytek diváků se vytrácí.

CHOŤ MÍSTOKRÁLE: Jste smuten, rytíři. Nebuďte smuten.

DON QUIJOTE *(s nevyslovitelnou hořkostí)*: Porazen — —

CHOŤ MÍSTOKRÁLE: Náhodou —

DON QUIJOTE: Náhodou?

CHOŤ MÍSTOKRÁLE: Čirá náhoda to byla.

DON QUIJOTE: Nevěřím v náhodu. Není bez příčiny, že selhala moc jména Dulcinejina. Pochyboval jsem o ní? Miloval jsem ji méně, že mne stihla tato pokuta? Věřil jsem méně?

DON ANTONIO MORENO: Ale v jaké souvislosti je pád vašeho koně s vaší láskou?

DON QUIJOTE: Nechápete toho, done Antonio Moreno. Ale Její Milost chápe.

CHOŤ MÍSTOKRÁLE *(iše)*: Snad.

DON QUIJOTE: Vše je v souvislosti s láskou. Jsme silni, dokud naše láska je silná; zeslábneme, jakmile zeslábla.

CHOŤ MÍSTOKRÁLE: Don Quijote nemluví zcela naprázdno.

DON QUIJOTE: Má síla byla, že jsem věřil v tu souvislost.

Věřil jsem v moc své lásky a své vůle. Jsem přemožen.

Jsem tedy viněn?

CHOŤ MÍSTOKRÁLE: Pochyboval jste?

DON QUIJOTE: Snad. (*Pohlédne na vavřína, na zápasíšti pohozený*) Ta snítka... ta snítka snad mne zmátla.

MÍSTOKRÁL: Nechápu.

CHOŤ MÍSTOKRÁLE: Chápu. (*Měkce*) Vzpamatujte se, statečný rytíři. A na shledanou po roce!

DON ANTONIO MORENO (*k místokráli*): Nejsem právě vděčen magistru.

MÍSTOKRÁL (*s pohledem na Quijota*): Mluvíval tak šprýmovné věci.

CHOŤ MÍSTOKRÁLE (*rovněž upírajíc na Quijota zrak*): Nebohý!

Místokrál, choť místokrále a komonstvo odchází. Na scéně zůstanou jen don Quijote a Sancho, který dosud stál skromně opodál.

SANCHO PANZA (*hledí soucitně na pána, opírajícího se o trůbnu a hledícího tužně na jevištní zápasu*): Hm.

Don Quijote neodvrátí pohledu.

To je vše tím, že jsme podnikli výpravu v pátek.

Don Quijote mlčí.

Hlavní věc je, pane, že jste až na nějaké modřiny zachoval zdravou kůži. A malé modřiny prospívají zdraví. Můj bože, kolikrát já byl bit a nikdy mi to neškodilo. (*Don Quijote mlčí. Sancho stále rozpačtěji a jako by se nemohl vyznat v nové situaci*) U čerta! Mohlo to dopadnout hůře! Kterousi chvílí vypadalo to šeredně! Až mi musí kůže naskakovala! Čertův chlapík, ten rytíř Jasného Měsíce! A já- kého má koně!

Don Quijote mlčí.

Jste smuten, pane. Celkem vzato, byli jsme poraženi. Ale kdo nebyl poražen? Má Teréza říká vzdýcky: ani nejlepší muž nemůže býti stále nahoře. Ta podmánka není tak zlá. Všude dobře, doma nejlíp. Bude to rok odpočinku. Kdo chodí věčně, uchodí si nohy. Lehněme si a zaspíme ten rok.

DON QUIJOTE (*upře pohled na zem, kde leží snítka vavřínu, hozená*

Doloresou na zápasíšti — snítka vavřínu, poslapaná odcházejícími): Zde leží poslapaný vavřína.

Sancho hledí nechtěpavě na pána.

Zde leží poslapaný vavřína a hodí se to dobře k mému osudu. Kdo jej přinesl? Kdo jím chtěl ozdobit? Zahleděl jsem se té chvíle nahoru. Byla tam žena. Bílá a krásná žena. Hodila ten vavřína.

Ticho.

Vavřína leží poslapán a na posměch poraženému. Chtěl odměnití vítězství a hlásá nyní nezdar. (*Zdvíhne vavřína*) Ověnci se tím vavřínem, done Quijote! Toť, co ti sluší, když vše je ztraceno.

SANCHO PANZA: Nevidím, že bychom byli všechno ztratili; získali jsme pouze něco modřin. To není důvod k smutku. Ta vznešená paní říkala to jasně: čest vaše neutrpěla úhony. Neřekl jste nic na úkor cti a krásy paní Dulciney. A bil jste se statečně. Slyšel jsem dobře slova paní místokrálové: pouze náhoda zavinila vaši porážku. Náhoda, totiž kůň. Za Rozinantu nikdo nemůže.

DON QUIJOTE: Mám na skrání ten poslapaný vavřína. A v mém sluchu budou navždy znít fanfáry, oslavující mou porážku. Byl jsem ochoten bít se s celým světem. Slíbil jsem to v noci před Tobosou. Nyní stačil k mé porážce pád mého koně. Kde nabudu zase své sebedůvěry? Oh, don Quijote této chvíle není Quijotem dnešního rána, Quijotem sotva přelé hodiny. Ti dva nemají nic společného. Tomu minulému mohli se pouze smáti; a smích jejich nebolel. Toho přítomného mohou litovati: a jejich soucit bolí. Jsem stín bývalého Quijota; vícenic.

SANCHO PANZA: Odejďme. Zmizíme zrakům těch, kdo viděli vaši nehodu.

DON QUIJOTE: Neběží o všechny ty zvědavce, kteří viděli můj pád. Jejich posměch nebolí, jako neblažil jejich potlesk. Komukoliv mohu utéci, pouze své vzpomínce ne.

SANCHO PANZA: Tíží-li dnešní nehoda Vaši Milost do té míry, že jí bere chuť k podnikání činů odvážných, spojených s provozováním potulného rytířstva, jak jsme to poznali za svých cest, co vadí, abychom žili navždy klidně doma, ne z příkazu, ale z vlastní vůle? Co se mne týká, Teréza mne uvítá. Všelijak, ale uvítá mne. Potulné rytířství má své špatné chvíle. Z vašeho statku, Milosti, není daleko do Tobosy. A pamatují-li se dobře, žije v Tobose překrásná paní, pro jejíž ctnost a krásu Vaše Milost na potulné rytířství se dala a pro niž tolikrát se zdarem a pouze jednou s neštěstím se bila. A to ještě ne vinou vlastní, ale vinou prokleté herky, kteráž Bůh odpustí na přímělu boží rodičky. Nezdá se mi, že by to byl důvod, pro který by Vaše Milost nemohla před její tvář předstoupit. Já aspoň předstoupím, přikážete-li mi, a řeknu vše, a ještě více, a jako že mám ústa na pravém místě, dnešní porážka bude jako vítězství. A co se paměti týká, Vaše Milost se nestrachuj. Člověk zapomene časem na dobré i zlé, na nepřijemné i odporné. Ví Bůh, že jsem i na Terézu zapomněl, a to je něco onačejšího nežli větvíčka vavřínu, kterou by měla Vaše Milost odhodit.

DON QUIJOTE (*neposlouchal z počátku, zabrán do chmurných myšlenek. Nakonec přece Sancho zaujal trochu jeho pozornost, ale nezměnil nic na jeho skleslosti*): Zapomněl jsi také na noc před Tobosou —?

SANCHO PANZA: Jako na smrt.

DON QUIJOTE: Zapomněl jsi, co Dulcinea tehdy kázala? Jak mohu předstoupit před ni?

SANCHO PANZA: Nevím, a nepamatuji se, co tehdy kázala paní Dulcinea. Ale ať si kázala: řeč se mluví a voda teče, a žádná polévka nejlí se tak horká, jak se uvařila. Tehdy Dulcinea byla ochotna čekat. Ale žádná děvče nečeká rádo věčně a paní Dulcinea přišla zatím jistě na rozumnější myšlenky.

DON QUIJOTE: Nezlýchuj Dulciney!

SANCHO PANZA: Zlehčují ji?

DON QUIJOTE: Nemluv o ní vůbec!

SANCHO PANZA: O čem mluvit, ne-li o ní? Vaše Milost neposlouchá jiného.

DON QUIJOTE: Tvé řeči mne zraňují.

SANCHO PANZA: Dříve vás těšily.

DON QUIJOTE: Dříve jsem byl don Quijote neporažený a cti nezbavený. Mohl jsem kráčetí hrdě a se vztyčenou hlavou. Mohl jsem předstoupit před paní Dulcineu pevně a bez studu. Mé rámě se netřásl a má duše byla silná. Tehdy bylo slovo „Dulcinea“ jako líbezná hudba a jako radostný slib. Ale nyní ležel jsem v prachu jako ta větvíčka vavřínu. Nebyl-li jsem zaslápnut jako ten vavří, stalo se tak z milosti mého odpůrce. Rytíř Jasného měsíce ráčil mi darovat život. Mohu předstoupit před Dulcineu z Tobosy s darovaným svým životem? Může znít její jméno jinak než jako výsměch a jako výtka?

SANCHO PANZA: Tolik pochybností pro náhodu!

DON QUIJOTE: Byl jsem poražen, a to je podstatné. Poražen, bojuje o ni a jejím jménem na rtech. Jméno své milenký smůme nésti k vítězství, ale nikdy do porážky. Neodpustím nám toho.

SANCHO PANZA: Záleží na tom, jak se vše řekne. Vaše Milost vidí příliš černě. Ať Vaše Milost přenechá vypravování mně. Šlak mne raň, pohorší-li se paní Dulcinea nad ním.

DON QUIJOTE: Nepřipustím lži.

SANCHO PANZA: Stačí vhodně říkat pravdu!

DON QUIJOTE: Co se stalo, neodčiníš. Dopustil jsem, že jméno Dulcinejno došlo pohany. Slyš, Sancho: bylo mou vinou, že jsem se díval nahoru.

SANCHO PANZA: Kam?

DON QUIJOTE (*ukazuje*): Za ženou, která mi hodila vavří.

SANCHO PANZA: Neviděl jsem ji.

DON QUIJOTE: Byla bílá a krásná: neměl jsem pohlédnout

na ni. Síla mé lásky selhala v té chvíli. A má síla selhala s mou láskou.

SANCHO PANZA: Proč nositi tedy snítku vavřínu?

DON QUIJOTE: Nevím. (*Zamyšleně*) Připadalo mi, jako by to nebyla cizí žena.

SANCHO PANZA: Pohled není ještě zradou, je to jen počátek, říká Teréza.

DON QUIJOTE (*s náhlým výbuchem*): Nebyti aspoň neblahého slibu, byla by tu naděje. Mohl bych zkusit nápravu dnešní porážky. List nového vítězství zahladil by skvrnu. Ale já půjdu domů a nechám rezavěti meč.

SANCHO PANZA: Čas vyléčí.

DON QUIJOTE: Má rána je nevyléčitelná. Ztratil jsem Dulcineu. Ztratil jsem ji svou vinou, Dulcineu, svou lásku, svou víru, své vše.

SANCHO PANZA: Uvidíme.

DON QUIJOTE: Má rána je nevyléčitelná a blízkost ji bude stále jítí. A každého rána, vycházejí si na vinici na stráni, budu moci viděti les před Tobosou... les z oné noci.

SANCHO PANZA: Zapomenete, paně.

DON QUIJOTE (*s odmlátavým posunkem*): Rozhlédnu se ještě před odchodem. (*Hleď na zápasistě, na tribuny, snaž se zachytiti každý detail, aby jej uložil navždy ve své paměti*) Je to poslední místo, kam jsem mohl vstoupiti hrdě. Je to první místo, odkud odcházím s hanbou. To zápasistě nevyjde z mé paměti. Budu viděti každou jeho píď, jako budu slyšeti ony fanfáry!

SANCHO PANZA: Je to ošklivé místo, Milosti, není hodno vzpomínek.

DON QUIJOTE (*hledí ještě; náhle*): Dost. (*Uzří v pozadí Rozinantu*) Oh, oh! (*Prudký záchvat zlomy se ho zmocní; zdvíhne ruku, jako by chtěl bít koně. Ale vzpomátuje se vzápětí, změněným hlasem*) Velmi dobře; nezapomenu aspoň. (*Jde k Rozinantě; pohládí ji po hubeném hrbetě*) Promiň, byl jsem v pokušení ublížit ti.

SANCHO PANZA: Přeje si snad Vaše Milost, abych něco zařídil v městě před cestou?

DON QUIJOTE: Ne. (*Náhle*) Přece. (*Váhá okamžik; v jeho tazích zřejmý duševní zápas; pak s prudkým pohybem strhá s prstu prsten darovaný mu Doloresou*) Ten prsten zde!

SANCHO PANZA (*udiven*): Prsten od paní Dulciney?

DON QUIJOTE (*těže, s přemáháním*): Vezmi jej a dones jej do chrámu Neposkvrněné Panny, které jej obětujš.

SANCHO PANZA (*nechápaně*): Jak Vaše Milost káže. (*Čeká okamžik, nezmění-li don Quijote svého rozkazu; když mlčí, přímo*) A paní Dulcinea?

DON QUIJOTE: Jsem pro ni mrtev; běda, paní Dulcinea není mrtva pro mne!

ZMOUDŘENÍ DONA QUIJOTA

Veranda venkovského šlechtického sídla; pod ní zahrada v plném květu. V ní, aby byli kryti pohledům shora, HUDEBNÍCI volí úkryt stromů a houští. FARÁŘ přechází netrpělivě, dívaje se ke dveřím; netybňe, se skříženými rukama, se slabým úsměvem převaly, pohlíží

SAMSON CARRASCO na neklid scény.

FARÁŘ: Rychle na svá místa. Přejde co nevidět. Nezapomněli jste svých písní?

ŠÉF HUDEBNÍKŮ (*stojí s farářem na verandě*): Ne, ctihodný otče!

MAGISTER: Napsal jsem slova a text. Konejte svou povinnost.

ŠÉF HUDEBNÍKŮ: Vykonáme, pane.

FARÁŘ (*k hudebníkům*): Sečkáte, skryti v houští, až půjde.

Dostane se vám větší odměny, zasměje-li se.

Šéf hudebníků *ukloní se mlčky a sestupuje ke svým druhům v zahradě.*

FARÁŘ (*obrácen k magistrovi*): Jste, magistře, rozvázný a moudrý muž; bojím se však našeho chorého. Dříve blouznil o pastýřích a pastýřkách a o bublání potoka. Nyní už nemluví. Vypravuji historky; dobré a šprýmovné historky. Neusměje se. Mlčí. Vaše léčení změnilo jen nemoc.

MAGISTER: Strpení, důstojný pane, přemýšlím o léku. Nemoc je tvrdší; ale mám něco za lubem. Zatím jsem napsal notu a text.

FARÁŘ: Hudba uklidňuje a těší duše. Třeba ji však slyšet.

Připadá mi chvílemi, jako by don Quijote neslyšel nic.

MAGISTER: Víím, co to je. Poslední jeho nemoc.

FARÁŘ: Dej Bůh, aby vaše hudba vyléčila, čeho nenapravila Barcelona.

MAGISTER: Methoda naše nebyla správná; poznávám to nyní určitě. Zasáhli jsme periferii, kde nám mělo běžeti o ústředí. Nedovedli jsme než léčit úkazy druhotné. Podstata nemoci Quijotovy je příznak Dulcinejin. Přisámboh, neustanu na půli cesty; vyléčím ho.
FARÁŘ: Dej Bůh!

MAGISTER: Hudba je první článek; mám všechno dobře připraveno. Nutno vytvořit určitou náladu u našeho nemocného. Proto jsem volil slova i notu.

FARÁŘ: Jde, magistře.

MAGISTER: Skryjeme se někde poblíž. (*Odejdou*)

Don Quijote přichází volnými kroky; jeho bledost činí hubenost vysoké jeho postavy téměř přízračkovou. Opirá se o Sancho Panzu. Pohroma pánova změnila sluby; má nyní pouze tón nemotorného poněkud těšitele. Don Quijote usadne na lavičku verandy. Jeho pohled je malý a apatičký.

SANCHO PANZA: Krásný večer, pane!

DON QUIJOTE (*bez výrazu*): Ano!

SANCHO PANZA: Lepší vrabec v hrsti nežli holub na střeše. Tak krásné mi nebylo na mém ostrově. Všude dobře, doma nejlíp.

Don Quijote pohlédne na něho; je to nemá vřelka, ale také ta mře v apatii.

Vaši Milosti nelíbí se má přísloví. Pomlčím o nich. (*Snaží se hovor převést jinam*) Pastýři vedou svá stáda; slyším zvonky a radostný mekot. Býti pastýřem je krásné, Vaše Milosti.

DON QUIJOTE: Snad.

SANCHO PANZA: Jak pěkné je sedět na louce a hleděti na jasně nebe a čísti hvězdy.

DON QUIJOTE (*v stejné apatii*): Snad.

SANCHO PANZA: Hvězdy mluví o příštích osudech. Noc je tak tichá. Bublá jenom potůček. Připadá mi to lepším než potulné rytířství; mám-li spát pod širým nebem, aspoň se uvaruji ran.

DON QUIJOTE: Snad.

SANCHO PANZA: Říkáte snad a míníte ne, pane. Nevěříte, že hvězdy povedou nás k slávě? Třeba jen slova!
DON QUIJOTE: Snad.

SANCHO PANZA: Rozinanta řehtá. Je to dobré znamení. A z vašeho roku již řada měsíců uplynula.
DON QUIJOTE: Možná.

SANCHO PANZA: Maličko a můžeme se vypravit znovu. Chválil jsem život pastýřů; život rytířů je pestřejší a slavnější. Co na tom, že jsme byli poraženi? Nyní je na nás řada, abychom vítězili.

DON QUIJOTE: Mlč. Unavuješ mne.

SANCHO PANZA: Jste, pane, smuten. A přece je Dulcinea osvobozena.

DON QUIJOTE: Dulcinea. (*Trpce*) Je vůbec Dulcinea?

SANCHO PANZA: Na mou věru, nevím, proč by nebyla. Je tolik žen pro pána i sluhu. Lehčeji najdeš ženu, nežli se jí zbavíš. Hleďte, má Teréza je. Je to žena, která má jazyk na pravém místě, a je-li třeba, také ruku. Nemá sice bělosti dvorských dam, a u paní vévodkyně nebo paní místoprávně viděl jsem hezké larvičky. Ale konečně je, a to je hlavní. Také mé děti jsou; špinavé, pravda, rozpustilé, hodné v každé chvíli výprasku. Ale jsou.

Sancho stal se málem vymluvným; ale zpěv ze zahrady, provázený hudbou, přerušuje jeho vývody. — Píseň zdola:

Konečně, rytíři,

navrátil jste se s cest.

Váš štít jak skvělý,

váš zrak jak smělý,

váš meč jak ostrý jest!

DON QUIJOTE (*trhl sebou, přece jen vzrušen, ale slyše další text, vrtí hlavou*): Píseň lže. Rytíř Jasného Měsíce mne přemohl. Odložil jsem zbraň, která nebyla k ničemu. Sklopil jsem v hanbě zrak dříve smělý. A můj meč rezaví někde v komoře.

Píseň zdola pokračuje:

Od moři k moři
její krásu pění.
A všechny vzdechy
věčnými echy
jdou k Dulcineji.

DON QUIJOTE: Zakázal jsem ti mluvit o Dulcineji, Sancho.

Prmluv o ní.

SANCHO PANZA: Je krásná jako lán pole, který nám patří.

DON QUIJOTE: Pokračuj!

SANCHO PANZA: Je krásná jako lán pole, který nám patří.

DON QUIJOTE: Jsi výmluvný, mluvíš-li o ní; pokračuj ještě.

SANCHO PANZA (*v rozpacích*): Je krásná...

DON QUIJOTE: A přisná ke mně; příliš přísná. Na tak dlouho mi zmizela.

SANCHO PANZA: Uvidíte ji, pane.

DON QUIJOTE: Ne po své porážce.

SANCHO PANZA: Uvidíte ji, pane. Byla zakleta. Nyní je osvobozena. Plně osvobozena.

DON QUIJOTE: Nepřichází.

SANCHO PANZA: Přijde.

Jiná píseň zazní zdola:

Ovečka bílá
kam zabloudila?
Všechny jsou doma,
jenom ne ona.
Luhami, plání
pastýř jde za ní.

Don Quijote zahálí tvář.

Něco jiného, přátelé, je třeba veselejších písní.

ŠÉF HUDEBNÍKŮ (*tiše*): Jsou to písně magistra Samsona Carrasca.

DON QUIJOTE: Samsona Carrasca? Odejděte! Hráli jste pěkně; není vaší vinou, je-li můj bol silnější. Samson Carrasco vás tedy naučil písním?

ŠÉF HUDEBNÍKŮ: Ano, Vaše Milosti!

DON QUIJOTE: Dobrý muž, náš magister Carrasco! (*Hodí měsíc hudebníkům*)

ŠÉF HUDEBNÍKŮ (*ukloní se*): Díky, pane.

Hudebníci odcházejí; současně s opačné strany vystupují Samson Carrasco a farář.

FARÁŘ: Buďte zdrav, milý synu!

DON QUIJOTE (*mrtvě a bez přízvuku*): I vy, důstojný pane!

FARÁŘ: Jste smutný. Nelíbily se vám písně? Sám magister Carrasco je složil.

DON QUIJOTE: Promiňte, magistře, slyšel jsem cosi. Ale cokoli slyším, bolí. Ne vina písní, ne vaše; pouze mé ucho je tím vinno. Slyším-li o zbraních, vidím se jasně v prachu před Barcelonou; slyším-li o lásce, připadá mne smrtelné hoře. Slyším-li o ztracené ovečce, cítím s pastýřem.

MAGISTER (*přesvědčen o správnosti své metody, jako byl vždy o sobě přesvědčen*): Velmi dobře, velmi dobře. Nutno přivít náladu.

Don Quijote hledí do dálky; nezdá se však, že by něco čekal od metody magistrovy. Slyší snad slova, rozhodně jich však nechápe.

SANCHO PANZA: Mému pánu je třeba veselejších písní! Veselost je nejzdravější koření. Zazpíval bych nějakou. Tuhletu písničku — Vaše Milost a důstojný pán neraciž se zlobit — zpívali jsme vždycky o žních:

Každý čert je s ďáblem v spolku,
kde zříš hochu, uzříš holku.
Má panenku, pojď sem!
Rád bych stal se otcem!

FARÁŘ (*káravě*): Sancho!

MAGISTER (*čertí rameny*): Nechápe metody.

SANCHO PANZA: A také tuto jsme kdysi zpívali (*zpívá hrubým, neškolným hlasem*):

V sadě zraje ryvív,
má panenka, kdybys — —!

V sadě zrají třešně.
Milý hochu, dnes ne!

V sadě zrají hrušky.
Hoch byl u děvušky.

Jabko s větve klesne.
Milá holka, dnes ne!

MAGISTER (*trčí rameny*): Nechápe metody.

DON QUIJOTE (*namáhá se usmáti*): Míniš to dobře, příteli. Mně však není třeba rozveselit se. Mně je třeba pouze umřít.

FARÁŘ: Výchopte se, pane! Jaké myšlenky! Jste doma, přátelé okolo vás! Jste vážen, milován. Výchopte se!

DON QUIJOTE: Nelze.

FARÁŘ: Vaši otcové a dědové žili zde v míru a bázni boží; vaše matky a báby tak žily.

DON QUIJOTE: Nemohu... Nelze mi žít tak, jak otcové a dědové žili. Měl bych být klidný, není-li pravda? Tisíce jiných jsou klidny. Nedoléhá sem hluk a vinice zraje klidně. Daleko jsou bouře a války. Sem nikdo nepřijde, aby zdeptal osení; vlní se klidně. Potůček bublá pokojně, nikdy se nezbarví lidskou krví. Večer, když umdlí žár slunce, možno posedět na verandě. Přihodí se, že zpívají nám zastaveničko; zpívají o hrdých zbraních a o ztracené ovečce. Máme pohodlné lože; kdybychom také dovedli spát, bylo by to štěstí. Aspoň skoro štěstí; není-li pravda, Sancho?

SANCHO PANZA: Je to úpíné štěstí, pane!

DON QUIJOTE: A přece nemohu.

SANCHO PANZA: Vzpomeňte pane, na naše plány. Dulcinea byla vykoupěna. Dulcinea půjde s námi. Oblékneme se za pastýře. Budé nám všem blaze. Budete se zvátí pastýři Quichottin.

DON QUIJOTE: Šprým příliš starý, Sancho!

SANCHO PANZA: Já budu se zvátí pastýř Pansino. Magistra, přidruží-li se k nám, nazveme pastýřem Samsoninem. Také ctihodný pan farář může být našim druhem. Obtíž bude pouze s pastýřkou důstojného pána; neboť dobrému pastýři třeba pastýřky.

DON QUIJOTE: Opakuješ stará má slova; nabývají dnes podivného přízvuku. Ne, nebudu pastýřem. Nebudu ničím. Jsem unaven.

SANCHO PANZA: A Dulcinea?

DON QUIJOTE (*nerozhodně*): Kdyby snad přišla....

SANCHO PANZA: Kdyby přišla?

DON QUIJOTE: Nepřijde.

SANCHO PANZA: Přijde.

DON QUIJOTE (*měkčím, lehce se chvějícím hlasem*): Kdyby přišla? (*Pohne rukou, která zase klesne*) Dones jí dopis. Řekni jí, že jsem slabý. Pověz jí, že umírám. Že jsem mrtev. Že pouze ona — —

SANCHO PANZA (*povážlivě*): Ano — ano — Vše to jí povím.

Rozslzím ji, jakože se jmenuji Sancho!

FARÁŘ: Ale, milý synu — —

MAGISTER: Budte jen klíden, důstojný pane. Má metoda počíná působiti.

FARÁŘ: Bojím se.

MAGISTER: To je plán. Uvidíte.

FARÁŘ: Ale — —

DON QUIJOTE: Podlehl jsem, bojuje pro ni. To nemůže však býti poskvrnou pro její krásu a ušlechtilost. Odpustí má paní rytíři, který byl špatným rytířem? Pouze její úsměv mohl by smýti stopy prachu Barcelony.

FARÁŘ: Blouzní.

MAGISTER: Dobrá, dobrá; nutno připravit půdu.

DON QUIJOTE: Jdi, Sancho, jdi hned. Budu čekatí.

SANCHO PANZA: Přivedu ji, Vaše Milosti!

Dveře se otevrou nasměle a tiše; stojí v nich neč. Jakási rozpačitost a nejistota je v jejích pohybech a slovech.

NEŘ: Strýče.

DON QUIJOTE (*zmeněným tónem, probuzený poněkud aspoň z lethargie*): Jděte blíž. Usedněte.

NEŘ: Není kdy. Chci jenom říci — —

DON QUIJOTE: Promluv. Co se stalo? Co se mohlo ještě státí?

HOSPODYNĚ (*přichází rozčilená; optě se o bok a dívá se na dona Quijota*): Na mou věru, pěkná historie!

DON QUIJOTE: Co se přihodilo? — Mluvte přece!

FARÁŘ (*k hospodyně*): Uklidněte se, má dcero. Rozčilení není zdrávo.

MAGISTER (*k neteři*): Klid, jen klid; vše se daří znamenitě.

NEŘ: Nuže, dole u dveří....

HOSPODYNĚ (*zvyčtávě*): Čeká žena.

MAGISTER: Dobře, velmi dobře!

DON QUIJOTE: Chce almužnu? Dejte jí — almužnu!

NEŘ: Ne, to není to.

HOSPODYNĚ: A byla bych velmi brzo hotova s tou podvodnicí, kdyby — (*Pohlédne na Quijota*)

NEŘ: Je to zvláštní příhoda.

HOSPODYNĚ: Dobré mravy tuze nyní poklesly; je tak málo žen cti dbalých.

NEŘ: Co se mne týká, neodvážila bych se.

HOSPODYNĚ (*hrudec*): Vedrat se do cizího domu.

NEŘ: Ale vzhledem k chorobě strýčově nevím, lze-li.

HOSPODYNĚ: Vyrazit s ní dveře? Lze to.

DON QUIJOTE: Nechápu.

NEŘ: Chce s vámi mluvití. Ta...

HOSPODYNĚ (*s mnohem výraznější nechtí*): Ta... ta...

MAGISTER: Víím, kdo to je.

DON QUIJOTE: Nuže?

MAGISTER: Je to Dulcinea z Tobosy.

DON QUIJOTE: Dulcinea!

NEŘ: Je tomu tak!

HOSPODYNĚ (*optě si ruce o boky*): Ano, pane; toho jsem se dožila.

SANCHO PANZA (*pochybovačně*): Dulcinea z Tobosy neče-kala by tak dlouho.

HOSPODYNĚ: Sotva jsme ji zadrželi. Ale v tom se já vyznám.

Vím, co dělat. Zavřela jsem ji v předsíni.

DON QUIJOTE: Dulcinea... Dulcinea... (*Všechen jeho výraz se mění; jeho oči, dříve vyhaslé, zazáří*) Jděme pro ni...

Pro paní svého srdce; rychle, rychle! Přišla sem a čeká!

Jaká hanba! Čeká! (*Učiní několik kroků; síla však byla*

pouze přeludem; klesá unaven zpět) Jděte... jdi, Sancho.

Uvedl ji sem. Rychle! Rci jí — Co bys řekl? Nedostává

se mi slov. Rci jí, že nemám síl, abych jí šel vsťříc; že jsem

přemožen radostí více, než jsem byl bolem. Jaká to chvil-

le! Jaké to štěstí! Má milování nejhodnější paní přichází

sem. Dech mi vázne. Chvějí se, má drahá neteři; poděj

mi ruku. Oh, ne, žena nesmí se dotknouti mé ruky, když

přichází ona... Štěstí... Štěstí! —

Sancho odchází.

NEŘ: Uklidněte se, strýče. (*Úzkostlivě*) Oh, magistře!

MAGISTER (*cíť, že se blíží chvíle triumfu*): Toť mé dílo, můj

plán. Ať Dulcinea vejde. To vyléčí dona Quijota.

HOSPODYNĚ (*k fardáři*): Jak ho zvedla, ubožáka! Jak ho

zvedla, důstojnosti!

DON QUIJOTE (*vztáhne ruku*): Ne. (*Vzchopí se*) Jsem zdrav.

Jsem zdrav. Šero pominulo jejím příchodem. Jsem silný.

Nebyl jsem přemožen, bylo to zdání. Nejsem stále ještě

Lví rytíř?

MAGISTER: Hle, můj příteli, nyní dojdeme k jádru věci.

Budete zdrav, úplně zdrav, jen až uzříte věci, jak jsou.

Jediná pomoc je proti touze: uskutečnit ji.

FARÁŘ (k domu Quijotovi): Jste přesto slabí!

DON QUIJOTE: Sláb! Můj meč! Mé brnění. Sancho!

MAGISTER: Ustaňte! Nečeká vás nepřítel, ale láska.

DON QUIJOTE: Láska! Oh, láska! Odcjděte na chvíli! Všichni odejděte! Ať nikdo neruší první blahosti setkání, ať nikdo neužít jejího prvního ruměnce!

HOSPODYNĚ (márne opovrzhlivě rukou): Ruměncem Dulciney z Tobosy?

DON QUIJOTE: Rychle! Rychle! Přichází!

Všichni odcházejí; vstupuje Dulcinea, nemladá už žena rysů snad štívaných, ale nyní terdých; úbor její je prostý, chování drsné venkovanky, ošlehané větrem a opálené žářem slunce. Je to žena, která dovede být spíše matkou nežli milenkou. Hledí na dona Quijota tázavě a čekajíc slovo, které se nevyšlovuje.

DULCINEA: Pane!

DON QUIJOTE (vášnivě): Paní mého srdce! (Jde k ní jako k bráně ráje; stane náhle, zaražen a v nejistotě; opakuje mechanicky) Paní mého srdce.

Dulcinea hledí tázavě na něho.

Vy... Neznám vás... Vy nejste Dulcinea. Takovou vás neznám... Ne... Ne...

DULCINEA (přísně, hlasem nedopouštějícím odporu): Jsem Dulcinea z Tobosy.

DON QUIJOTE: Ne, Dulcinea z Tobosy je tak krásná, že nikdo ve světě nemůže se jí rovnat. Překoná měsíc svou bledostí a slunce svou září; její slovo je jako rozkošná hudba a její krok je lehký jako plynutí oblak. Viděl jsem ji po prvé v den Svaté Trojice: setkali jsme se na rozcestí u Tří křížů.

DULCINEA: Ano.

DON QUIJOTE: U Tří křížů, pravíte. Nikoli: nemůže tomu tak být!

DULCINEA: Jel jste tehdy na bělouši a pravil jste: Jak jste krásná! Nemí pravda, že jste řekl ta slova?

DON QUIJOTE: Jak můžete to vědět?

DULCINEA: Usmála jsem se. Není pravda, že jsem se usmála?

DON QUIJOTE: Jak můžete to znát?

DULCINEA: Jsem Dulcinea z Tobosy. Každý mi to dosvědčí.

Říkali mi, že mne milujete a že jste churav; že pouze já vás mohu zachránit. Nechci vzít si na svědomí vaši smrti, pane. Jsem dobrá křesťanka. Zachráním vás.

DON QUIJOTE: Ne... Ne...

DULCINEA (rozmrzena už chováním Quijotovým, jehož si nedovede vysvětliti): Co chcete tedy? Co to znamená? Co chtěl magister Samson Carrasco, který pro mne poslal? Proč nalhávat, co není pravda? Ví Bůh a Panna Maria, že nerozumím žertům. Je-li toto způsob jednání s počestným děvčetem —

DON QUIJOTE: Nechápu. Sancho!

SANCHO PANZA (vstupuje nesměle): Vaše Milost poroučí!

DON QUIJOTE: Kdo je ta žena?

SANCHO PANZA (změní letmo Dulcineu): Dulcinea z Tobosy, paní vašeho srdce. Znáám ji dobře.

DULCINEA (k domu Quijotovi, vítězně a vyčítavě): Nuže, pane?

SANCHO PANZA: Je to Dulcinea, jakože tu stojím. Aldonza Laurenzo, dcera Laurenta Corchuela.

Don Quijote mlčí ztrnule.

Není tak krásná, Vaše Milosti, jak se podobalo z dálky.

Konečně však vypadá k světu a má vše, čeho je třeba. Bylo by ovšem bývalo lépe nečekati u Tří křížů onoho dne Svaté Trojice. Toulali jsme se světem; k ničemu to nebylo. Léta nepřidala jí kouzla. Bud si jak chceš moudrý, stáří neujdeš. Z dnů jsou týdny a z měsíců roky. Má Teréza není také, čím bývala. Ale mlčím. Ať žije slepice, byť i tipec měla!

DON QUIJOTE (smaží se vzchopiti se): Nevěřím. Nevěřím. (Klesá)

SANCHO PANZA (podčtycuje ho): Pane!

Pad Quijoto a vykřik Dulcinejin přivábil ostatní na scénu.

DULCINEA (*uraženě k Samsonu Carrascovi*): Co to znamená?

Tohle si my dva vypořádáme mezi sebou. Proč jste pro mne vzkazoval?

FARÁŘ: Co se stalo?

NEŘ: Matko Boží? Co je mu? Tušila jsem to.

HOSPODYNĚ: Věděla jsem to. (*Měří výhružně Dulcineu*) Nebohý pán!

SANCHO PANZA: Qmdlel.

MAGISTER (*mne si ruce*): Vše se daří, vše se znamenitě daří. Bude zdráv a čilý co nevidět.

FARÁŘ (*rozšafně*): Doufejme, milý synu.

NEŘ (*zvuklaná ve vítě*): Jak je mdlý, magistře. Bojím se.

MAGISTER: Nebojte se. Ručím za něho. Byl to můj plán.

DULCINEA (*přistoupí k němu*): Pěkný plán! S vámi si promluvíím ještě slůvko. Tropíte si ze mne šašky, pane. Proč? Jakým právem? Jsem počestná dívka a kdo by tvrdil opak, tomu vytnu jednu, že se mu v očích zablyskne. Chcete snad říci?

MAGISTER: Nikoli, nikoli. Vše se vysvětlí; pouze trpělivosti třeba!

DULCINEA: Sliby, chyby; nešla jsem zbůhdarma z Tobosy sem v čase, kdy je každé ruky na poli zapotřebí.

MAGISTER: Dostane se vám určité náhrady.

DULCINEA (*klidně*): A co ta historie se zamilováním a nemocí? Byl to žert?

MAGISTER: Dostane se vám určité náhrady... skvělé náhrady.

DULCINEA (*klidně*): Nebohý pán. Co je mu vlastně? Zdá se, že mu přskočilo! Je ho škoda.

FARÁŘ: Bylo by třeba lékaře.

MAGISTER (*kteřý se skláněl nad ním, nasloucháje*): Ne; není třeba lékaře.

NEŘ: Přichází k sobě.

HOSPODYNĚ: Dám zítra na mši za jeho uzdravení, velebný pane.

DULCINEA: Je mi ho líto.

DON QUIJOTE (*otevře oči*): Byla to slabost. Ničeho není mi třeba. (*Vzchopí se násilně, k Samsonu Carrascovi*) Vy, pane. (*K Dulcineji*) Vy, paní... Přistupte přece blíže. Jsem slab. Jsem velmi slab. A vy jste Dulcinea.

SANCHO PANZA: Aldonza Lorenzo, dcera Laurenta Corchuela.

DON QUIJOTE (*přísně*): Mlč; tvá slova znějí tak ošklivě. (*Těže se obrátí k Dulcineji, hlasem, který se lehce chvěje*) Jste Dulcinea. Moje Dulcinea. Představoval jsem si všechno jinak.

DULCINEA: Viděli jsme se tak dávno, pane.

DON QUIJOTE: Na rozcestí u Tří křížů, v den Svaté Trojice. Jaký to byl den! Ano, představoval jsem si všechno jinak.

MAGISTER: Tím lépe, vidíte-li nyní jasně.

DON QUIJOTE: Ano, vidím jasně, díky vám, magistře! Vidím své bláznovství, a hůře, svou moudrost! Jaký to blázninek jsem přece byl! Smějte se mi, Dulcineo. Smějte se, magistře Carrasco, směj se, moudrý Sancho! Celý svět ať se směje! Není nic velikého, že, magistře? Není nic krásného, že, Sancho! Ale je možno sedět na verandě a dívati se do večera. Pomalu, po špičkách přichází smrt. A my zatím hledíme jasně a střízlivě do kraje. Neexistuje Dulcinea, o níž jsme snili. Ale existují nějaké Aldonzy, dcery Laurenta Corchuela, který beze všech pochyb je řádný muž.

SANCHO PANZA: Přišel jste pozdě, pane. Pouze víno lepší se časem.

MAGISTER: Nyní byla by na místě hudba, aby dovršila příznivý účín. Hudba je znamenitá pro utišení myslí. Složil jsem jistou melodii a text...

SANCHO PANZA (*k Dulcineji*): Paní, promluďte k němu několik dobrých slov; vidíte, že je chorý.

DON QUIJOTE: Oh, není třeba hubdy; není třeba dobrých slov. Dobrá slova bolí více zlých. Ničeho mi není třeba. Jsem zdrav. Byl jsem šlehný, magisté Carrasco, není-li pravda? Útočil jsem na větrné mlýny, potýkal jsem se se stádem. To bylo směšné. Smějte se přece! Přese vše bylo to však nepatrné bláznovství; ale Dulcinea... smějte se všichni, smějte se tak, jak jenom možno se smáti. Nejkrásnější, nejušlechtlejší, nejčistší. Není to k smíchu? A ona noc u Tobosy, noc plná snů a touhy, políbek Dulcinejin, její slib — to vše byl nějaký klam, spaní s otevřenými očima. Vždyť se tak nemiluje vůbec, jak jsem miloval. Nemiluje se vůbec, jsme-li rozumní. Není-li pravda, Dulcineo, sladká paní, křesťanko, ochotná mne zachrániti?

DULCINEA (*urážně*): Nerozumím vám. Nevím nic o noci u Tobosy.

DON QUIJOTE: Pravil jsem vám, že všechno bylo pouhý klam a kouzla. Přšlo to; jsem zdrav. Magister Carrasco ukázal svůj důvtip. Vykonala jste jeho úlohu; třeba dílo magistrovo korunovati. Je zde cihodný pan farář, který může požehnati našemu sňatku. Obstaráte, doufám, dobře kuchyni a domácnost!

DULCINEA (*s pohledem na hospodyně, jež je zdrcena neměně než neť*): Co se toho týká, mohu se každé postaviti.

DON QUIJOTE: Věřím, všechno věřím. Nuže, ztratili jsme čas, ale ne všechno. Zachraňme aspoň, co zbývá. Paní mého srdce, paní, pro niž jsem provedl tolik pošetilostí, paní mých snů a nyní mé skutečnosti, Dulcineo bláznivého dona Quijota, nabízím vám ruku —

NEĚ: To přesahuje meze, magistře.

HOSPODYNĚ: Toho nepřipustíte, pane faráři. Ani vteřinu bych tu nezůstala.

DULCINEA (*k donu Quijotovi, zmatena slovy, kterých nechápe*):

Tropíte si žerty?

DON QUIJOTE: Ne.

DULCINEA (*k Sanchovi*): Mluví vážně?

SANCHO PANZA: Snad.

Dulcinea podává Quijotovi ruku, kterou tento ceremoniálně líbá.

DON QUIJOTE: Představoval jsem si vše jinak. Ale nutno smířiti se se skutečností a viděti věci, jak skutečné jsou. To byla přece vaše slova, příteli Samson Carrasco, léčiteli chorých duší? Celá má minulost je jen hloupý a směšný sen. Nyní bude na čase bděti. Budeme bdět, ó Sancho, jak budeme bdět! Nestaneš se nikdy už guvernérem ostrova ani hrabětem. Ale budeme přesto spokojeně žít! Nač zápasit se lvy, nač osvobozovat zločince, nač pomáhat těm, kterým ublíží naše pomoc? (*K faráři*) Spokojili jste se spálením mých knih. Samson Carrasco šel hloub. Zmoudřel jsem jeho přičiněním. Mé bláznovství mi odpustte. Bylo, tuším, nicméně zábavné. Tomu, kdo mnoho bavil, odpustí se mnoho. (*Utichá*)

Všichni čekají ještě nějaké slovo, které nevychází z Quijotových úst; bezradná a tiživá pauza, kde větrná zdá se hodinou. Sevržení prolomí teprve:

MAGISTER: Nyní byla by na místě hudba.

Ale nikdo neodpovídá na poznámku magistrovi; mlčení Quijotovo je stále nadešší. Hlava jeho porůkud poklesla, ruka visí bezzákladně. Za toho mlčení stává se šero dotěrnějším a přízrakovějším.

SANCHO PANZA: Pane!

FARÁŘ (*skloní se nad Quijotem, s pohybem své profese*): Synu!

DULCINEA (*upírajíc pohled na hospodyně a neť*): Je dobrý.

MAGISTER: Je moudrý.

FARÁŘ (*zvedne pochoděň, která zase klesne*): Je mrtev!